

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

İstanbul Sanayi Odası Sunumu

**Durmuş YILMAZ
Başkan**

24 Aralık 2008

Sunum Planı

- I. Uluslararası Gelişmeler ve Türkiye Ekonomisine Etkileri
- II. Reel Sektörün Dış Şoklara Karşı Dayanıklılığı
- III. Enflasyon Görünümü ve Para Politikası Duruşu

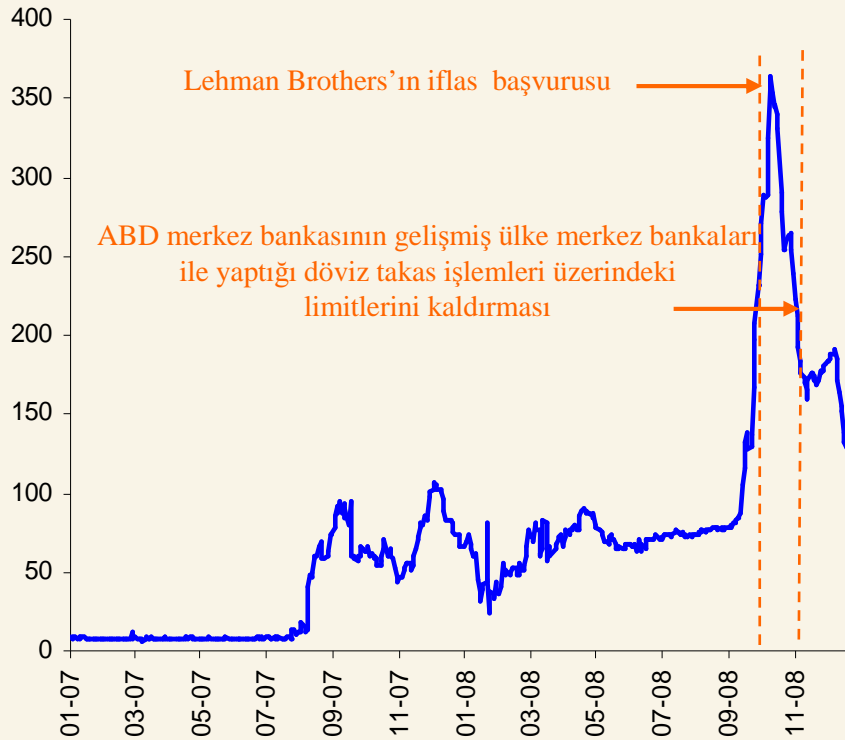
I. Uluslararası Gelişmeler ve Türkiye Ekonomisine Etkileri

Küresel Likidite Sorunu

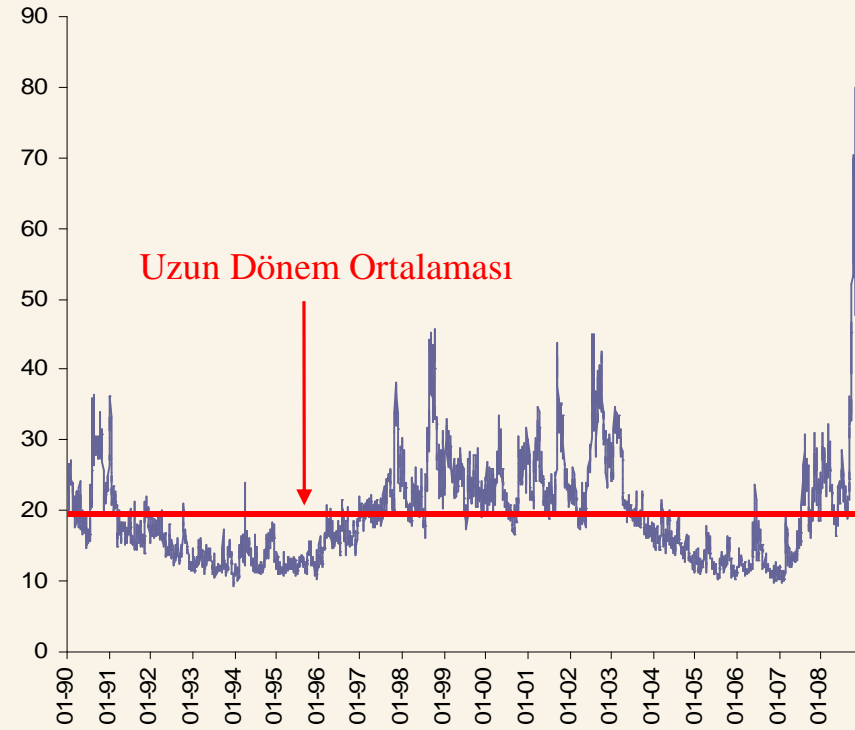
Küresel likidite koşullarında arızî olarak olağanüstü değişimler gözlenmektedir.
Piyasalardaki oynaklık yüksek seviyesini korumaktadır.

**3 Ay Vadeli LIBOR Faiz Oranı ile Gecelik Swap
Getirisi (OIS) Arasındaki Fark* (OIS Spread)**
(1 Ocak 2007 - 23 Aralık 2008, baz puan)

* Geri ödenmeme riskini içeren LIBOR ile kredi risk primi düşük olan OIS arasındaki fark bankaların birbirine güven düzeyinin bir göstergesidir.
Kaynak: Bloomberg

Oynaklık Endeksi
(2 Ocak 1990 – 23 Aralık 2008)

Kaynak: Bloomberg

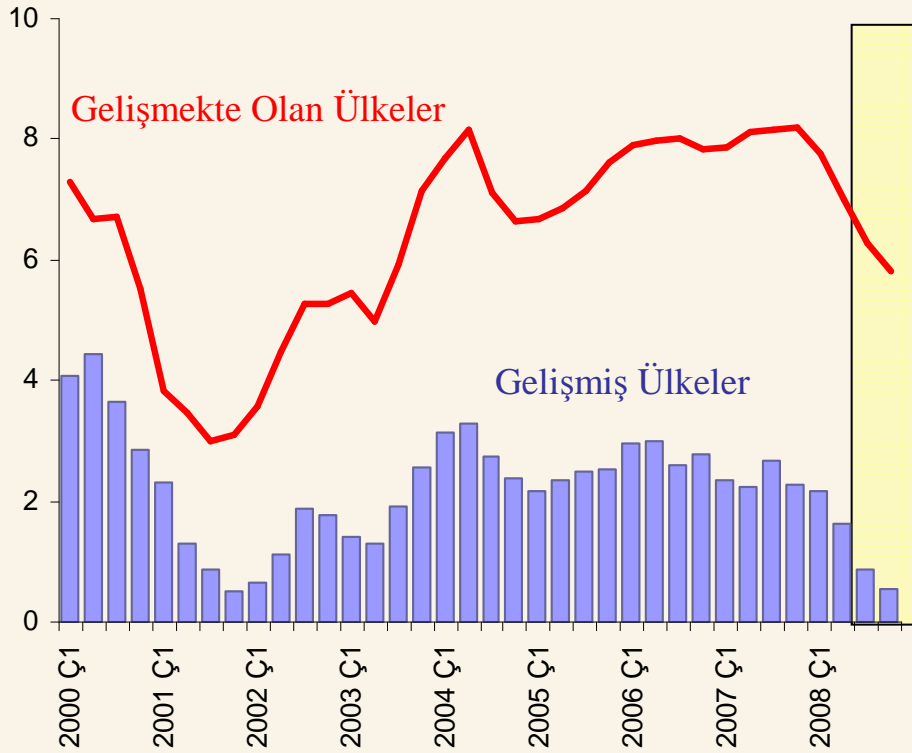

Küresel Ekonomi Üzerine Etkileri

Uluslararası finans piyasalarında yaşanan sorunların dünyada reel kesim üzerindeki olumsuz etkileri hissedilmeye başlanmıştır.

GSYİH Büyüme Oranı

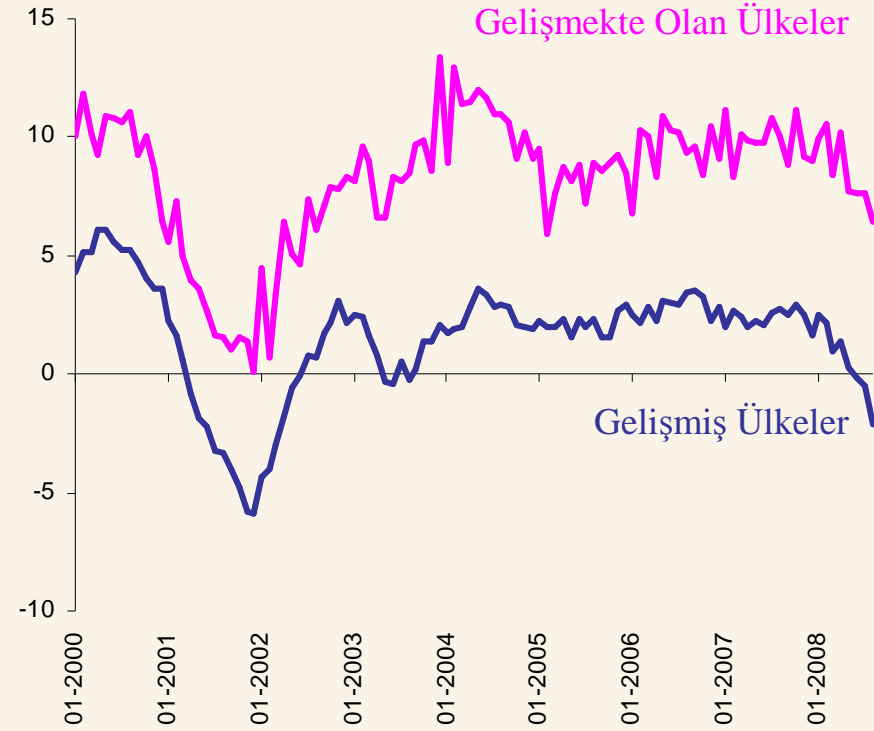
(2000 1.Ç – 2008 4.Ç, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: IMF

Sanayi Üretimi

(Ocak 2000 – Ağustos 2008, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: IMF

Aktarım Kanalları – Dalgalı Kur

Mevcut küresel şokun etki yönü dalgalı kur rejimi uygulayan bir ülke için aşağıdaki tablodaki gibi özetlenebilir.

Kanal:	Enflasyon:	Büyüme:
Kredi	Düşürücü	Düşürücü
Portföy (Kur)	Artırıcı	Düşürücü
Dış Ticaret	Düşürücü	Düşürücü
Net Etki	Ülkeye göre farklı	Düşürücü

Aktarım Kanalları – Sabit Kur

Sabit kur rejimi altında ise bu tabloda önemli bir farklılık oluşmaktadır.

Kanal:	Enflasyon:	Büyüme:
Kredi	Düşürücü	Düşürücü
Portföy (Kur)	Düşürücü	Daha Sert Düşürücü
Dış Ticaret	Düşürücü	Düşürücü
Net Etki	Düşürücü	Düşürücü

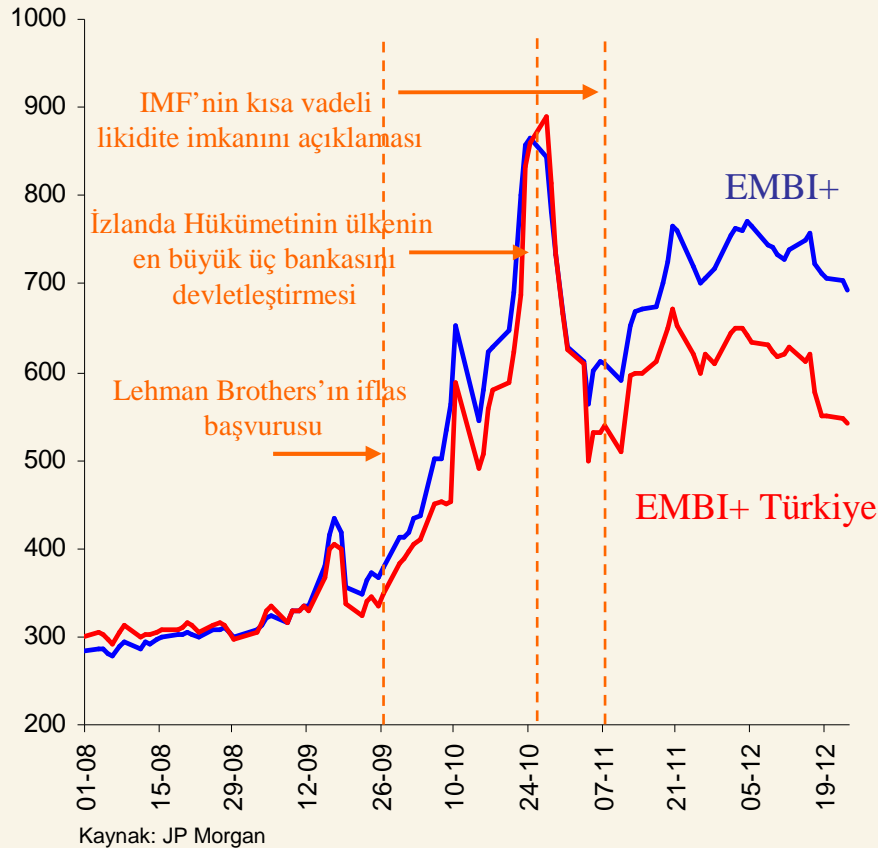

Türkiye’de Finansal Gelişmeler

Küresel finans piyasalarında yaşanan gelişmeler, uluslararası likidite koşullarına duyarlı diğer ülkeler gibi Türkiye’yi de etkilemektedir.

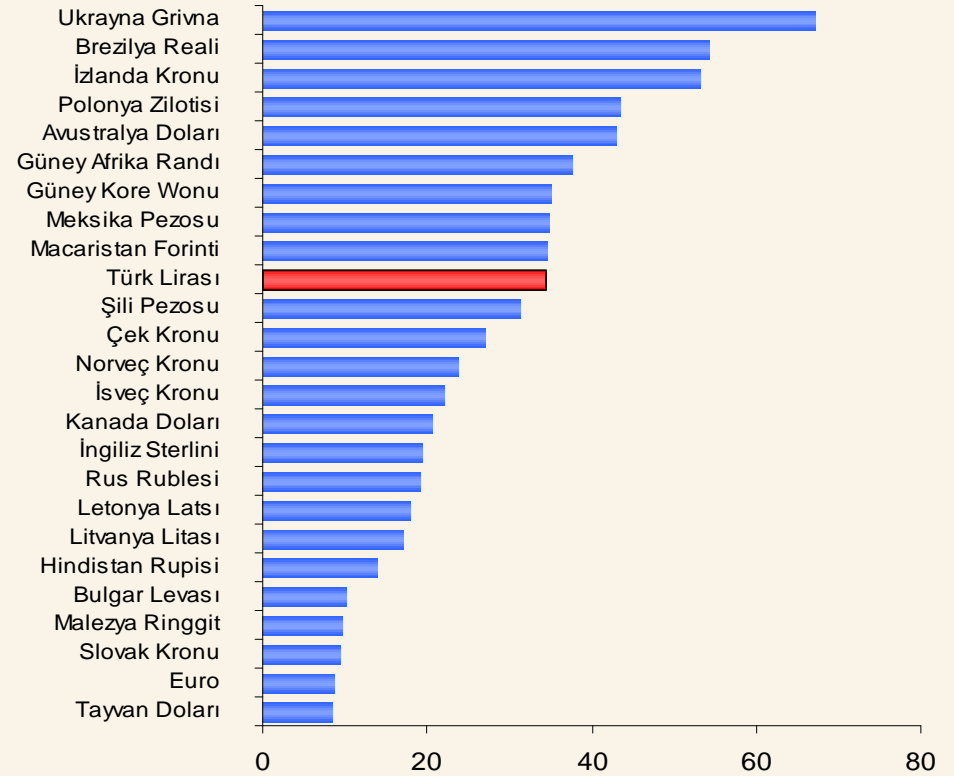
Risk Göstergeleri

(1 Ağustos 2008 - 23 Aralık 2008, baz puan)

Döviz Kurlarında ABD Dolarına Karşı Değişimler

(1 Ağustos 2008 ve 15 Aralık 2008 arasında, yüzde)

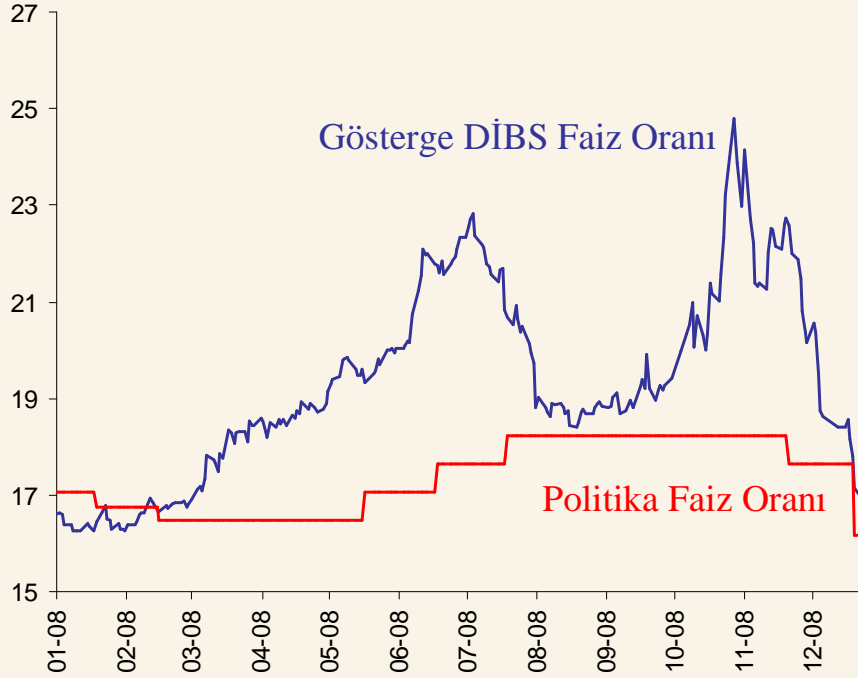
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Türkiye'de Finansal Gelişmeler

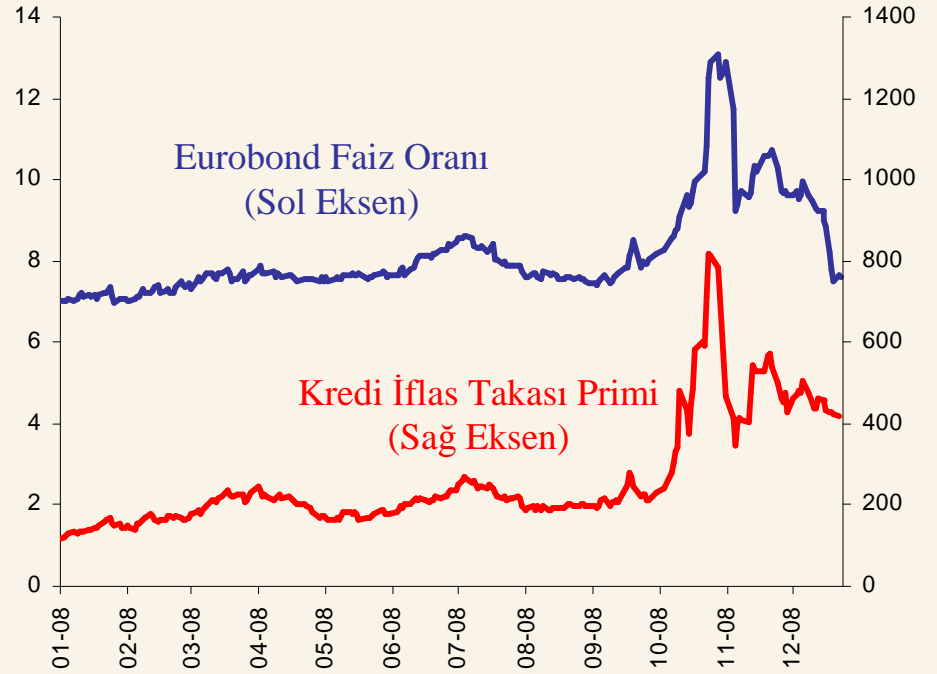
Küresel risk iştahındaki keskin düşüş, Türkiye'de faizler genel düzeyinin yükselmesine neden olmuştur.

TCMB Gecelik Faiz Oranları ve Gösterge DİBS Faiz Oranı
(1 Ocak 2008 – 23 Aralık 2008, bileşik, yüzde)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB

30 Yıllık Eurobond Faiz Oranı (yüzde) ve 3 Yıllık Kredi İflas Takası Primi (baz puan)
(1 Ocak 2008 – 23 Aralık 2008)

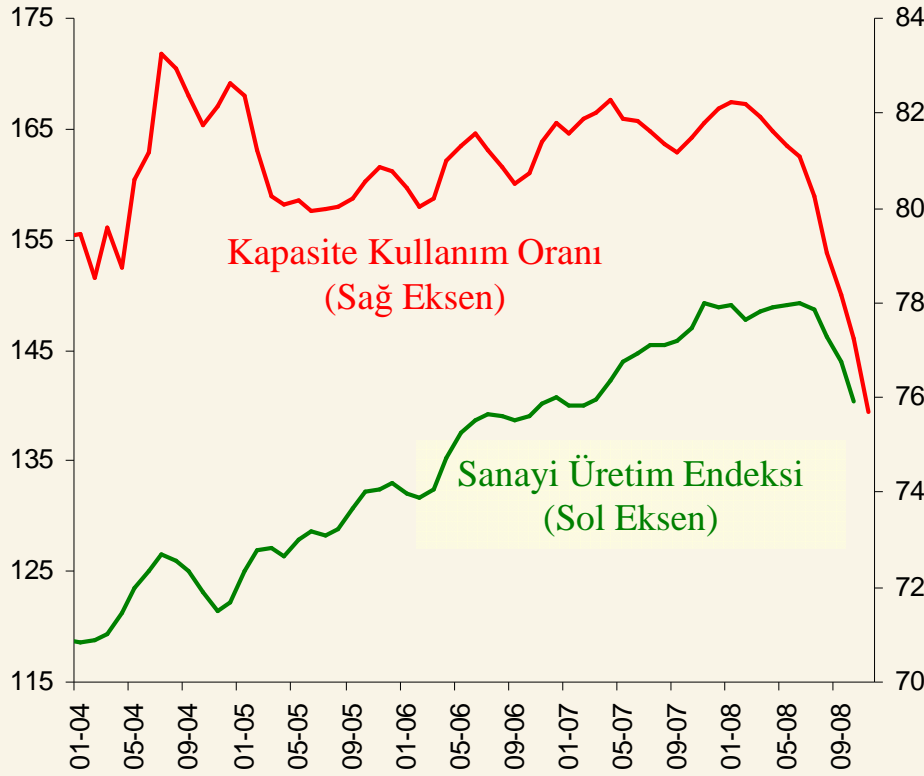
* 2036 vadeli ABD doları cinsinden Eurobond
Kaynak: Bloomberg

Üretim Gelişmeleri

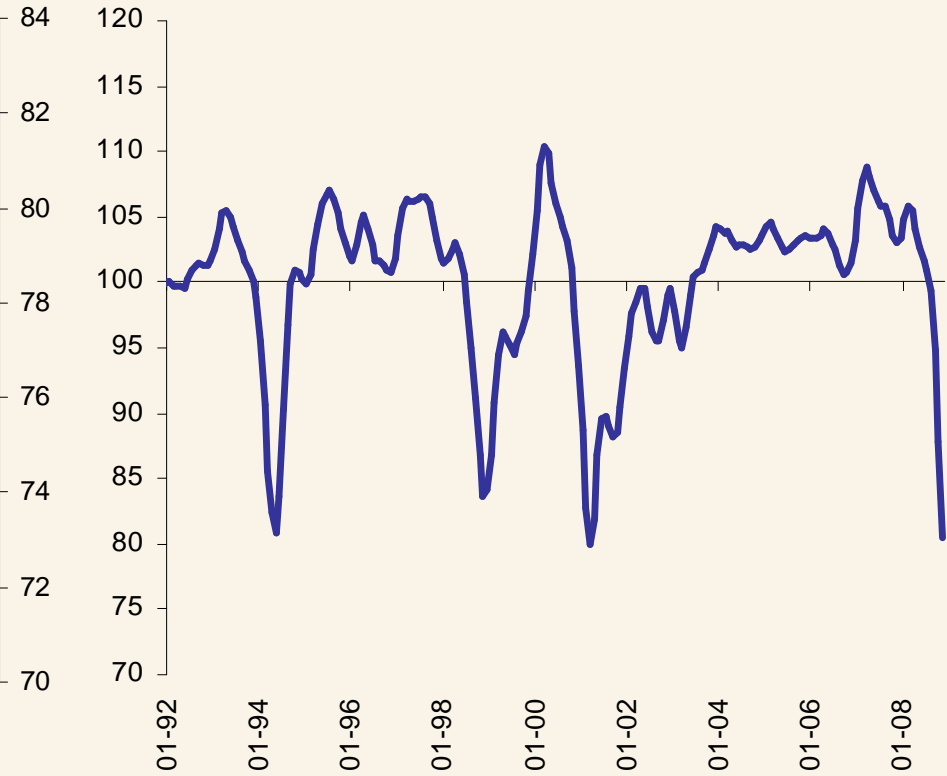
Artan risk algısı ve küresel krizin bankaların finansman imkanları üzerindeki olumsuz etkileri sebebiyle iktisadi faaliyette belirgin bir yavaşlama gözlenmektedir.

Sanayi Üretim Endeksi* (Ocak 2004 – Ekim 2008)
ve Kapasite Kullanım Oranı*
(Ocak 2004 – Kasım 2008, 3 aylık hareketli ortalama)

*Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: TÜİK, TCMB

Merkez Bankası Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi*
(Ocak 1992 – Kasım 2008)

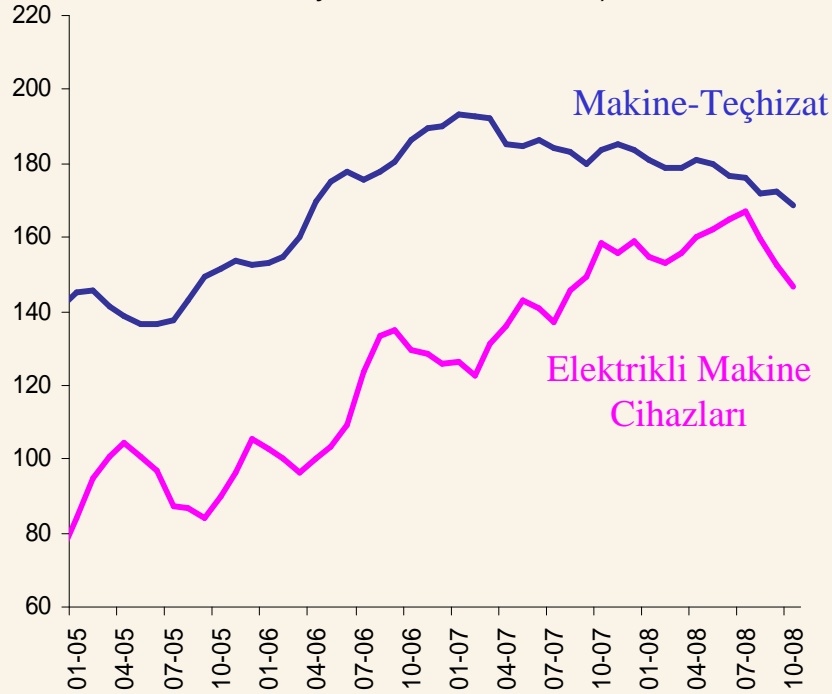
* Ekonomideki arz ve talep koşulları ile bunları etkileyen faktörleri gösteren 7 iktisadi öncü göstergenin birleşiminden oluşmaktadır.
Kaynak: TCMB

Yatırım Talebi Gelişmeleri

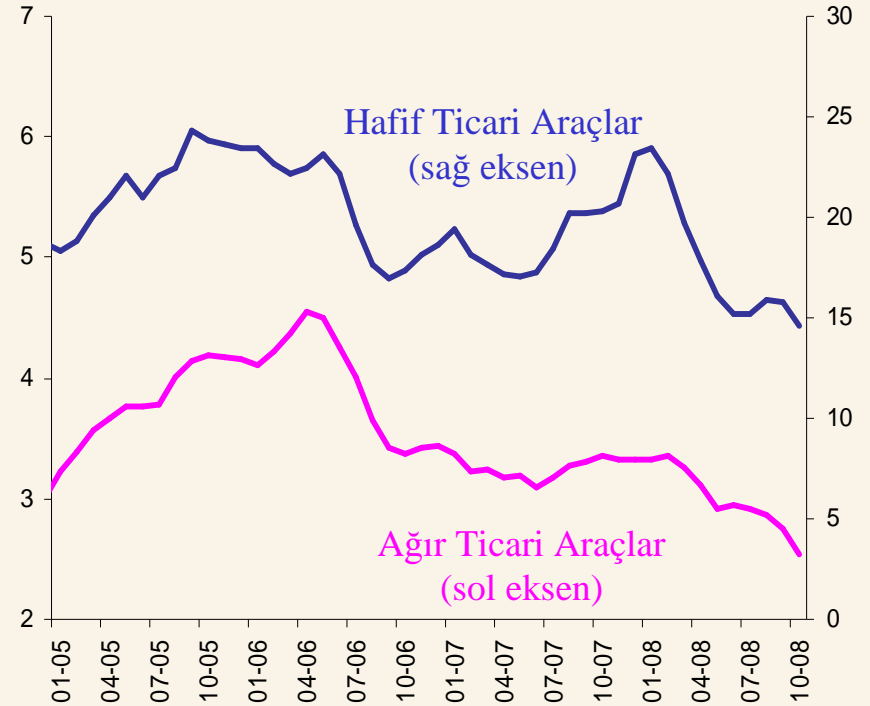
Özel yatırım harcamaları öncü göstergeleri bir önceki çeyreğe göre düşüş göstermiştir. Özel yatırım harcamalarının yılın son çeyreğinde yavaşlamaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

Makine-Teçhizat Üretimi ve Elektrikli Makine Cihazları Üretimi Endeksleri
(Ocak 2006 – Ekim 2008, mevsimsellikten arındırılmış 3 aylık hareketli ortalama)

Kaynak: TCMB

Ticari Araç Satışları
(Ocak 2005 – Ekim 2008, mevsimsellikten arındırılmış 3 aylık hareketli ortalama, bin adet)

Kaynak: OSD, TCMB

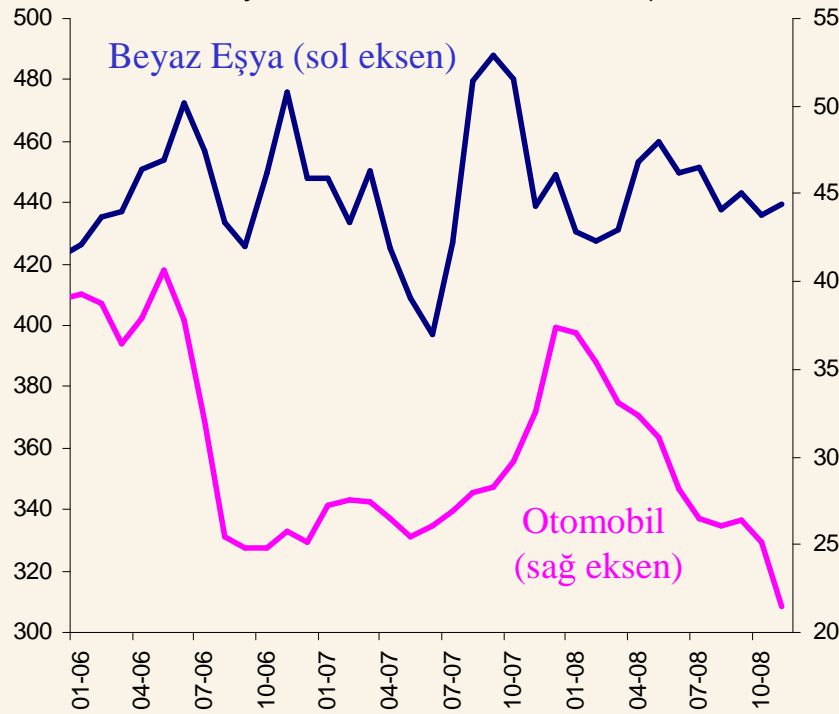

İç Talep Gelişmeleri

Banka kredileri, tüketim malı ithalatı ve yurt içine yapılan otomobil ve beyaz eşya satışları gibi iç talep göstergelerinde belirgin bir yavaşlama gözlenmektedir.

Yurt İçine Yapılan Beyaz Eşya ve Otomobil Satışları

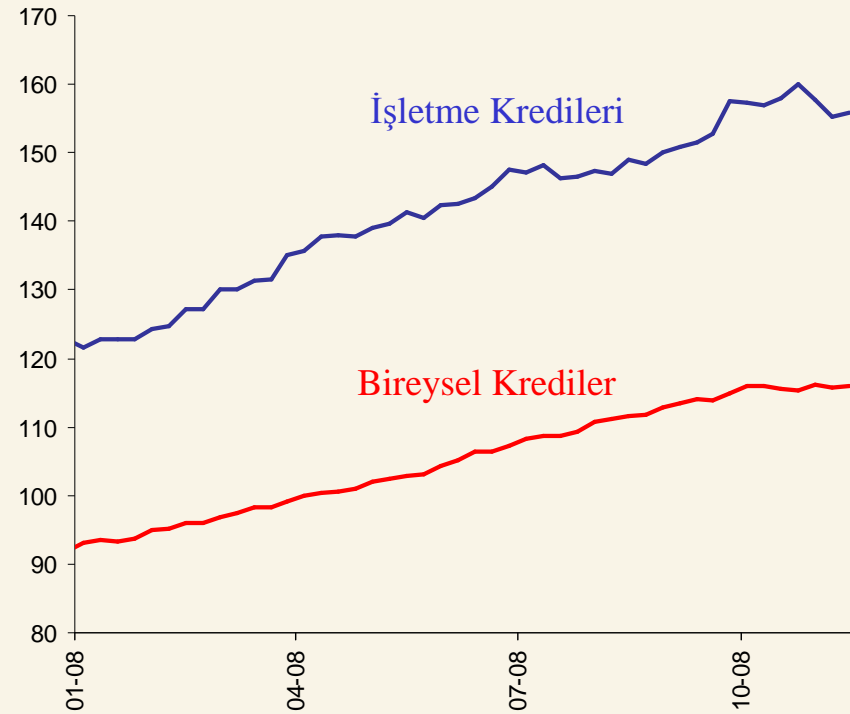
(Ocak 2006 – Aralık 2008, mevsimsellikten arındırılmış, 3 aylık hareketli ortalama, bin adet)

Kaynak: BESD, OSD, TCMB

İşletme Kredileri ve Bireysel Krediler

(1 Ocak 2006 – 21 Kasım 2008, milyar YTL)

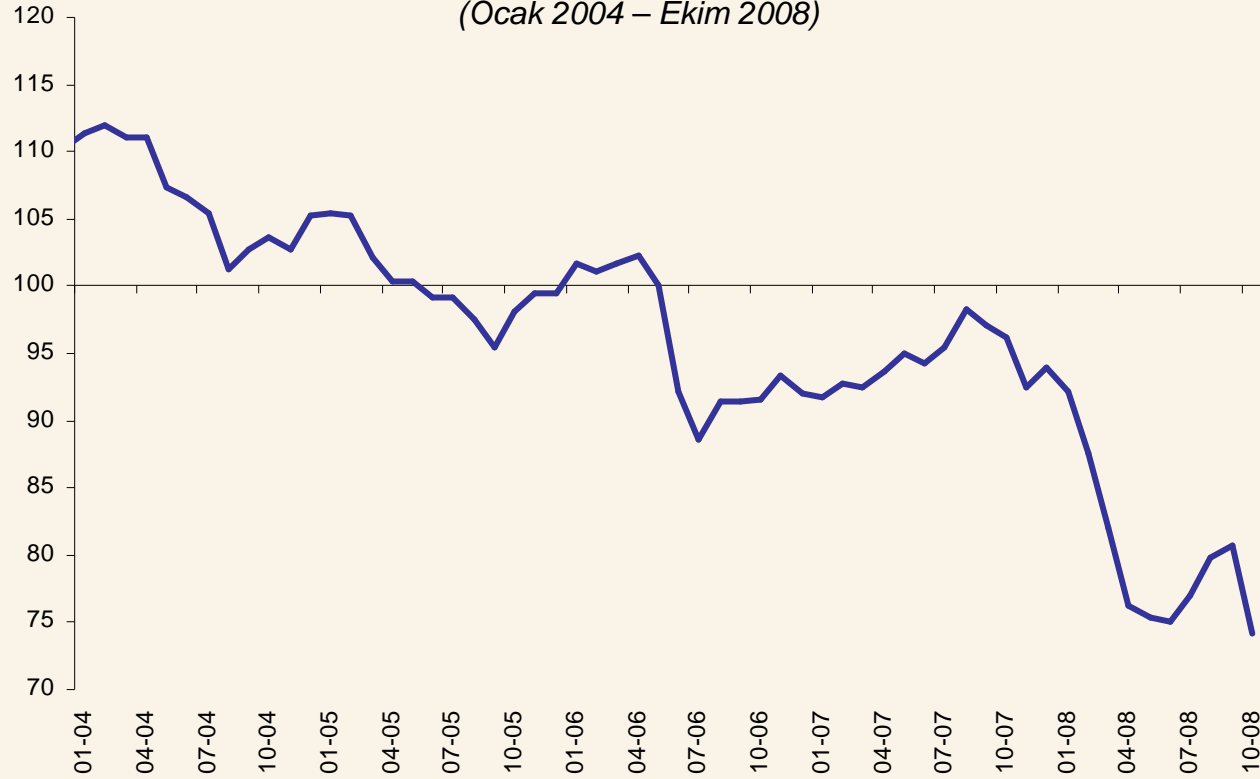
Kaynak: TCMB

İç Talep Gelişmeleri

tüketici güven endeksleri küresel düzeyde yaşanan krizin de etkisiyle hızla gerilemiştir.

Tüketici Güven Endeksi
(Ocak 2004 – Ekim 2008)

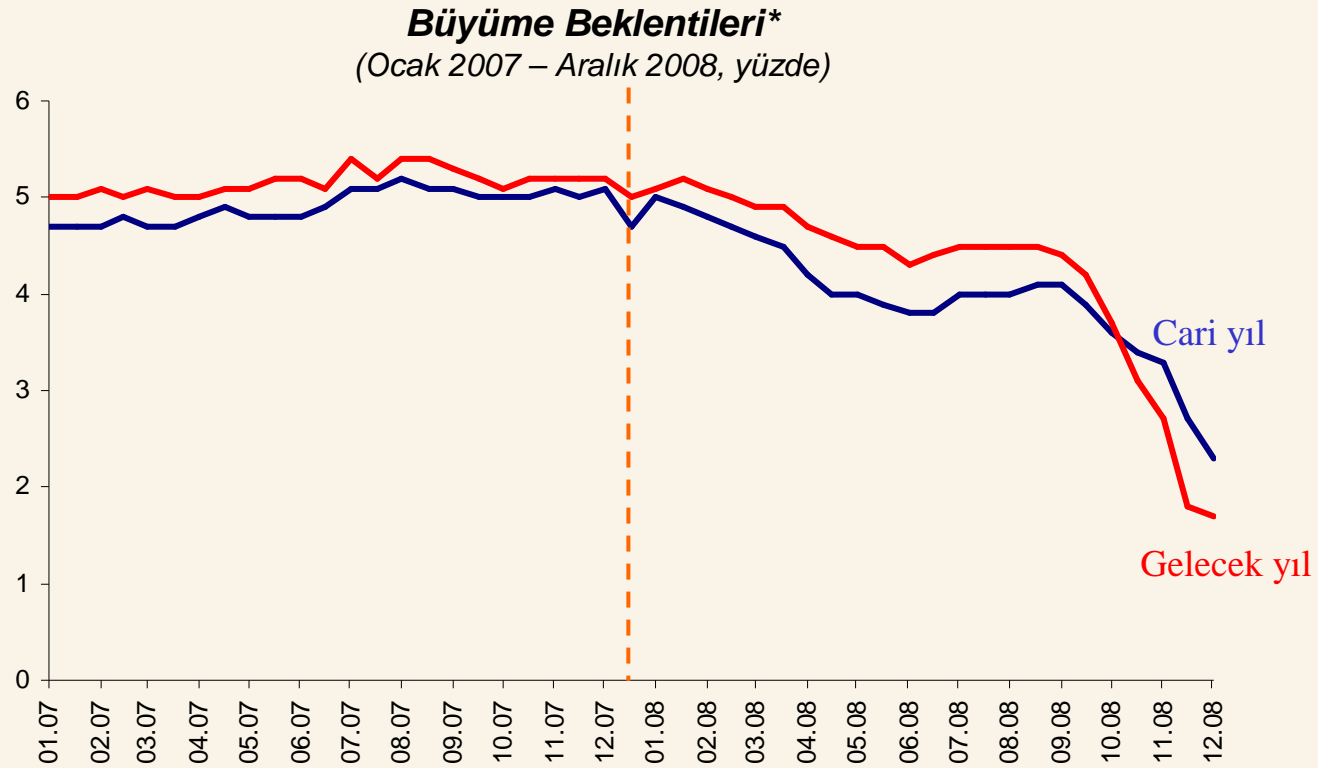

Kaynak: TCMB

Büyüme Beklentileri

Özellikle 2008 yılı Eylül ayından itibaren piyasalardaki belirsizliklerin artması ve risk iştahındaki gerileme neticesinde büyüme beklentilerindeki bozulma daha belirgin hale gelmiştir.

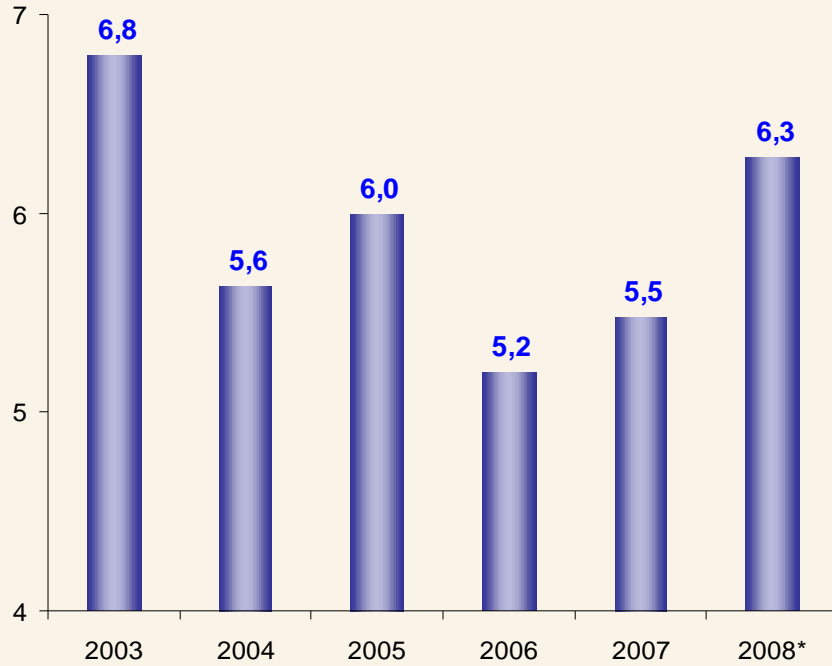
Merkez Bankası beklenti anketi
Kaynak: TCMB

Ticari Faaliyetler

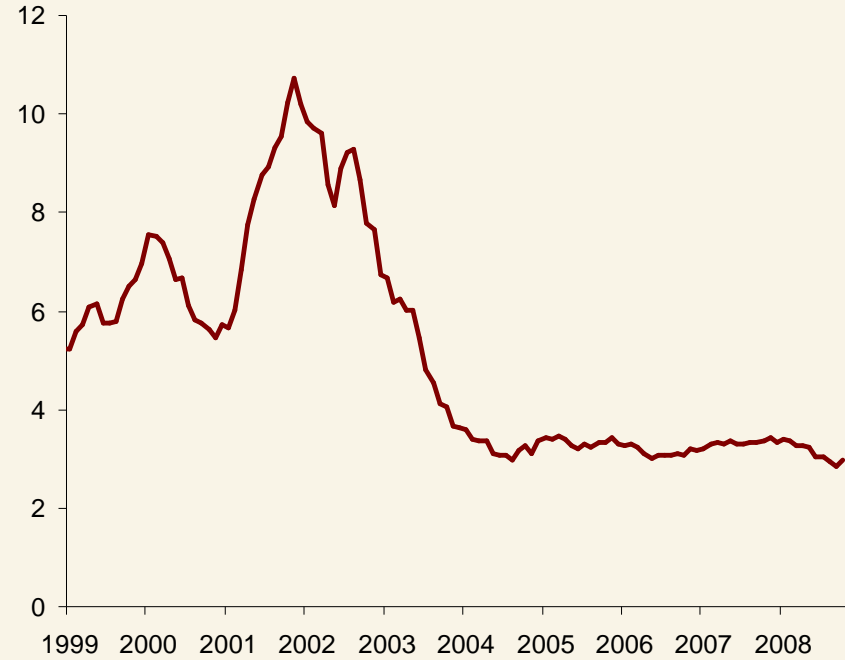
Karşılıksız çıkan banka çeklerinin takas odasına ibraz edilen toplam çek adedine oranı ve protestolu senet tutarlarının ticari kredilere oranı son dönemde sınırlı bir artış göstermiştir.

Karşılıksız Banka Çek Adedinin Takas Odasına İbraz Edilen Toplam Çek Adedine Oranı (2003-2008*, yüzde)

* Kasım ayı itibarıyla
Kaynak: BTOM , TCMB

Protestolu Senet Tutarlarının (12 aylık birikimli, reel) Toplam Ticari Kredilere Oranı (Ocak 1999 – Kasım 2008, reel, yüzde)

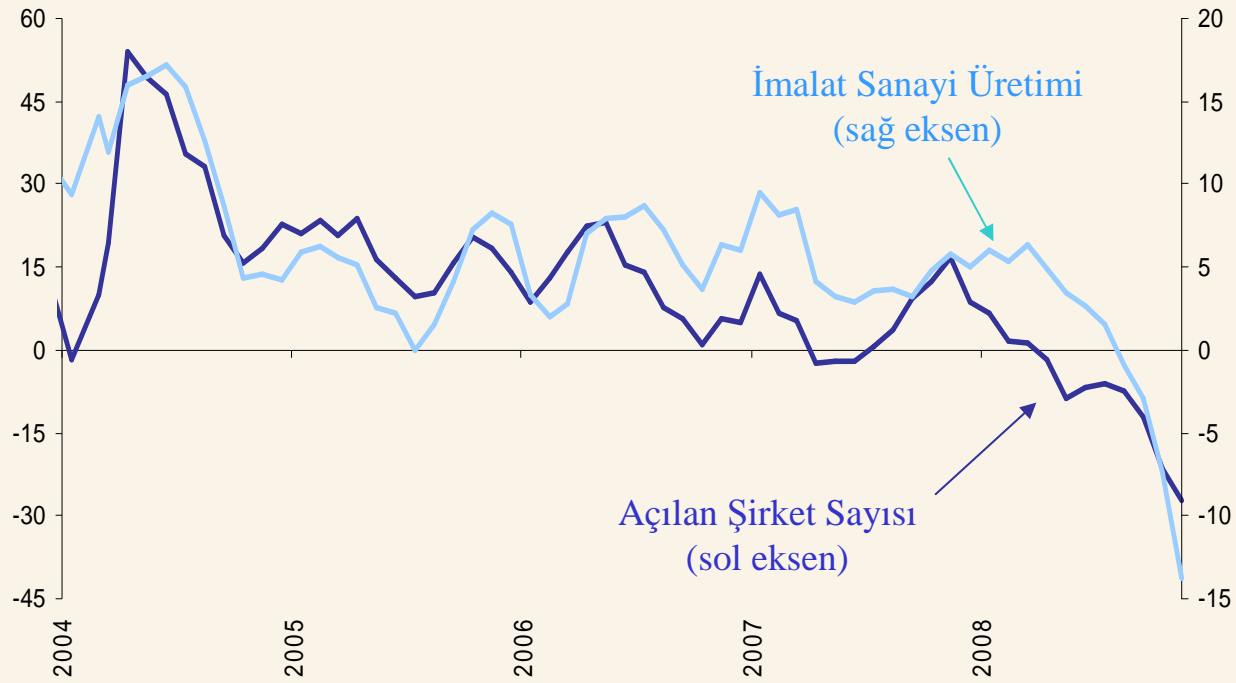
Kaynak: TCMB

Ticari Faaliyetler

Ekonomik faaliyetin göstergelerinden olan açılan şirket sayısında belirgin bir gerileme yaşanmaktadır.

Açılan Şirket Sayısı ve İmalat Sanayi Üretimi Endeksi
(Ocak 2002 – Kasım 2008, 3 aylık hareketli ortalama, yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Dış Talep Gelişmeleri

Küresel ekonomik faaliyetin yavaşlaması, Türkiye'nin ihracat pazarlarını da olumsuz etkilemektedir. Önümüzdeki dönemde Türkiye'nin ihracat artış hızında hem fiyat hem de miktar bazında bir yavaşlama beklenmektedir.

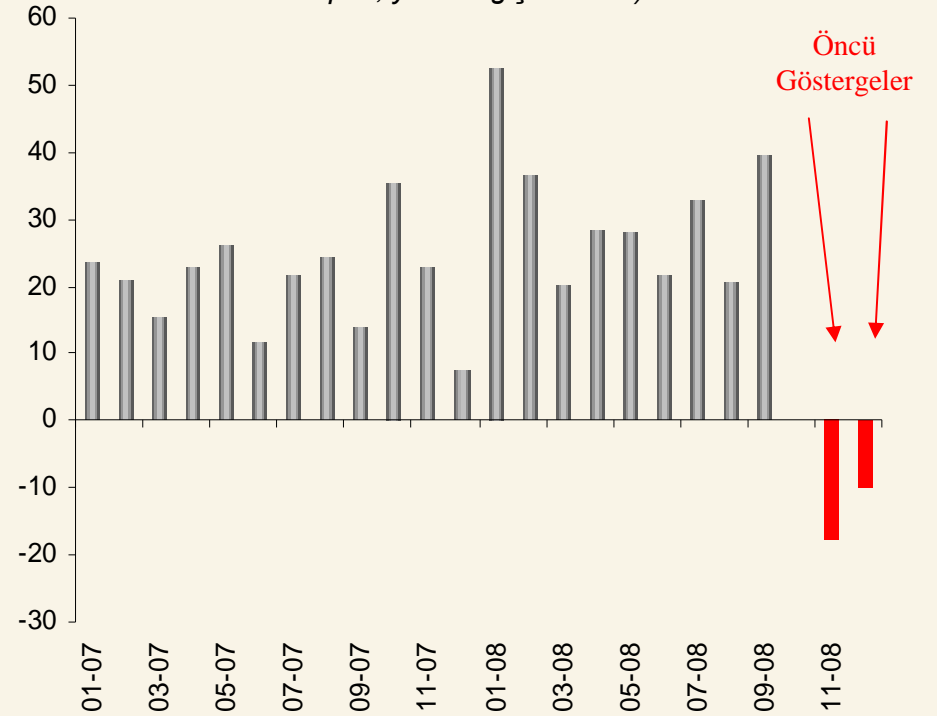
Büyüme Beklentileri

Bölgeler	2007	2008	2009
Dünya	5,0	3,7	2,2
ABD	2,0	1,4	-0,7
Euro Alanı	2,6	1,2	-0,5
Rusya-Orta Asya	8,6	6,9	3,2
Orta-Doğu Avrupa	5,7	4,2	2,5
Ortadoğu	6,0	6,1	5,3

Kaynak: IMF

İhracat

(Ocak 2007 – Aralık 2008, eşit ağırlıklı ABD Doları ve Euro sepeti, yıllık değişim oranı)

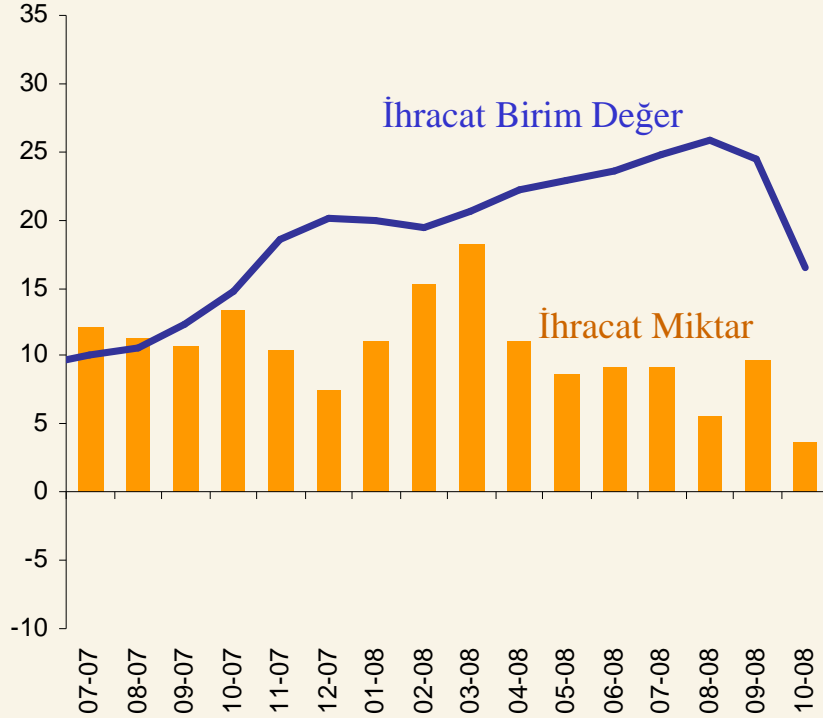
Kaynak: TÜİK, TİM, TCMB

Dış Ticaret Gelişmeleri

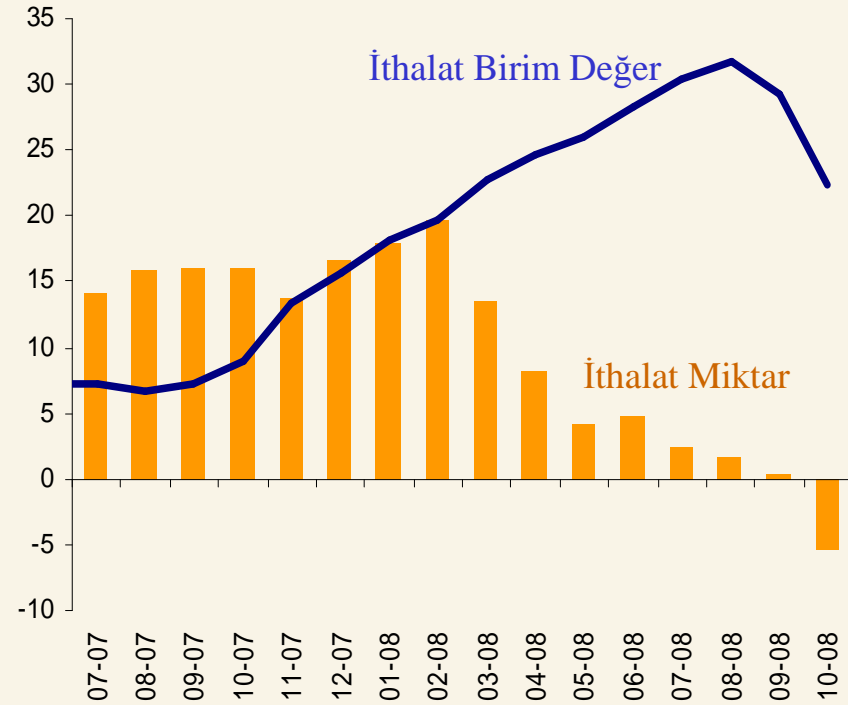
Yurt içi talepteki yavaşlamaya ve YTL'nin değer kaybına bağlı olarak benzer bir gelişme ithalat fiyat, miktar ve hacimlerinde daha keskin bir yavaşlama olarak kendini göstermektedir.

İhracat Miktar ve Birim Değer Endeksleri
(Ocak 2007 – Ekim 2008, 3 aylık birikimli yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK, TCMB

İthalat Miktar ve Birim Değer Endeksleri
(Ocak 2007 – Ekim 2008, 3 aylık birikimli yüzde değişim)

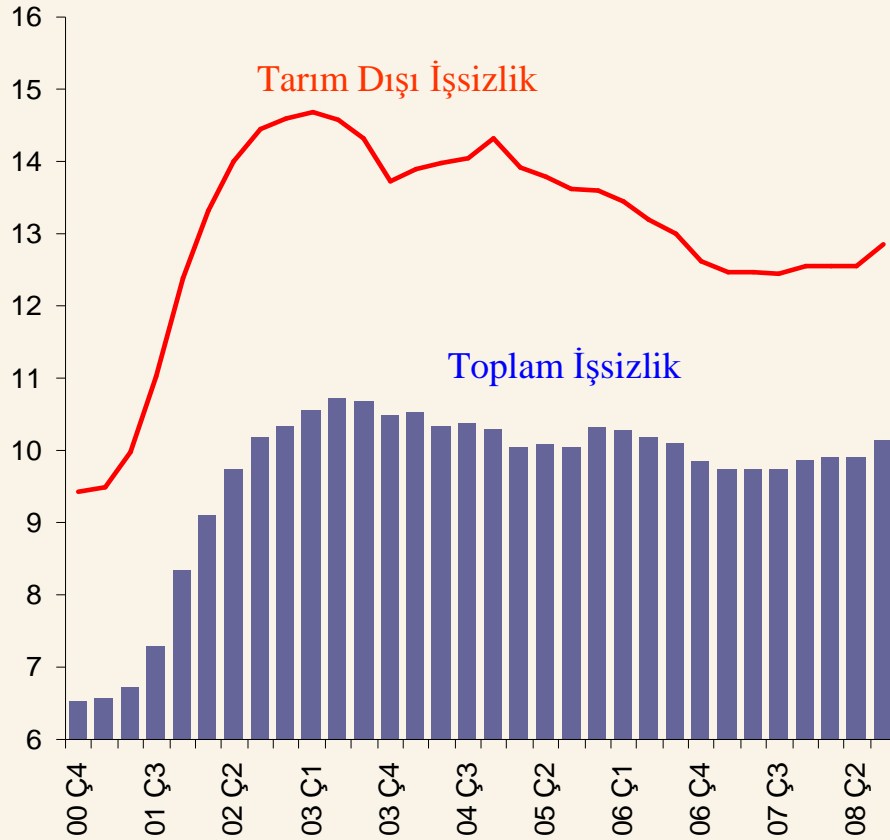
Kaynak: TÜİK, TCMB

İstihdam

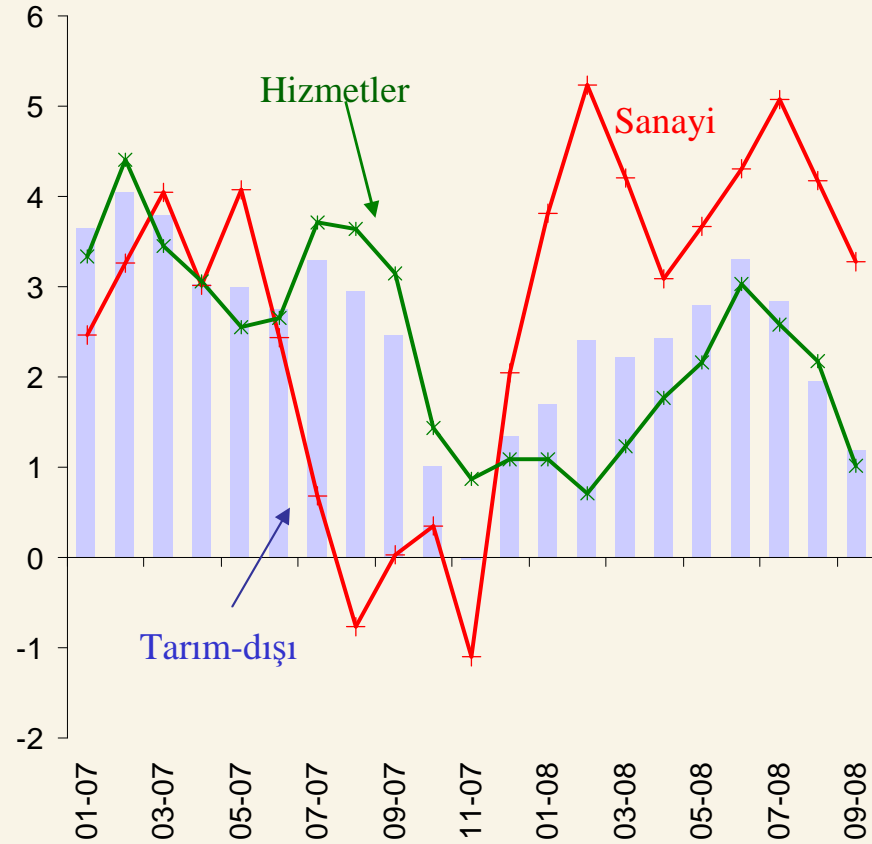
Tarım dışı işsizlik oranında 2002 yılından bu yana gözlenen düşüş eğilimi, 2007 yılının ilk çeyreğinden itibaren kesintiye uğramıştır.

İşsizlik ve Tarım Dışı İşsizlik Oranları
(2000 4.Ç – 2008 3.Ç, yıllık hareketli ortalama, yüzde)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Sektörel İstihdam Gelişmeleri
(Ocak 2007 – Eylül 2008, yıllık yüzde değişim)

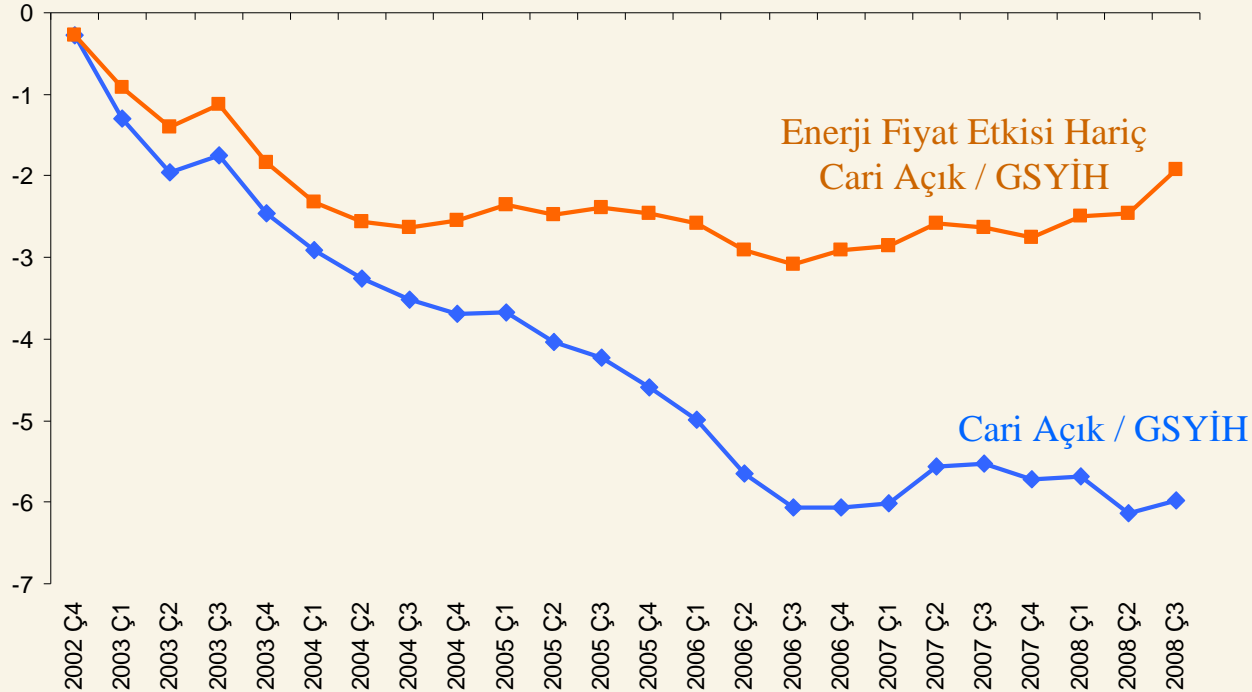
Kaynak: TÜİK, TCMB

Cari İşlemler Dengesi

Emtia fiyatlarında yüksek oranlı düşüş, iktisadi faaliyetteki yavaşlama ve YTL'nin değer kaybı sonucunda cari açığa önemli gerileme yaşanması beklenmektedir.

Cari İşlemler Dengesi ve Enerji Fiyatlarının Cari Açığa Etkisi
(2002 4.Ç – 2008 3.Ç, GSYİH'ye oranı, yüzde)

* 2003-2007 döneminde enerji fiyat artışlarının cari işlemler üzerine etkisi, 2002 yılı fiyatları sabit tutularak hesaplanmıştır.
Enerji Alt Kalemleri: Madencilik ve taşocakçılığı sektörü altında, maden kömürü ve linyit, ham petrol, doğal gaz ile imalat sanayii altında yer alan kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar

Kaynak: TÜİK, TCMB

II. Türkiye'de Finansal İstikrar

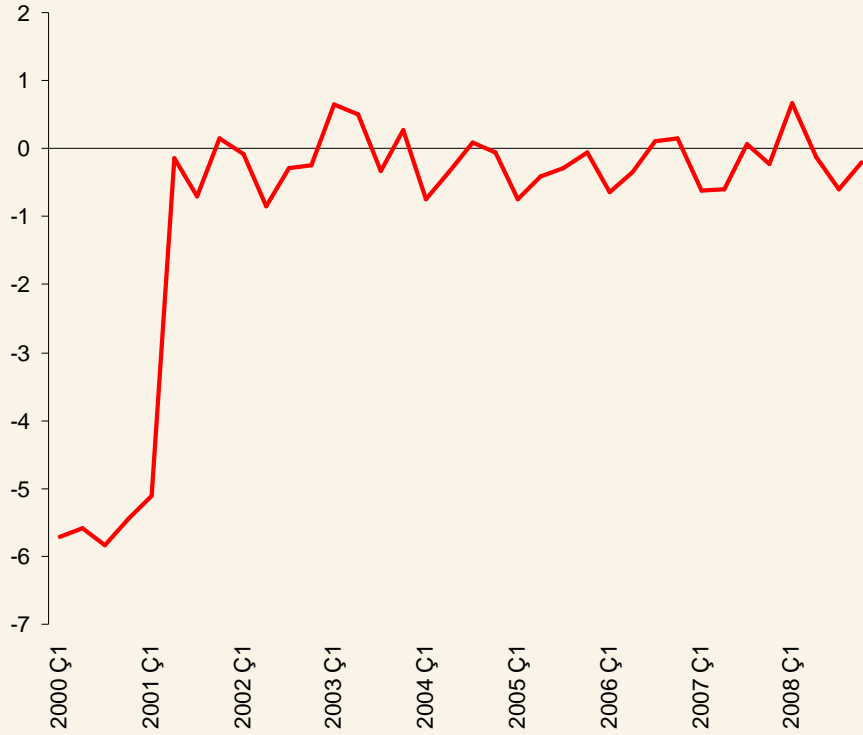
Bankacılık Sektörü	Reel Sektör
Hanehalkı	Kamu Sektörü

Bankacılık Sektörü

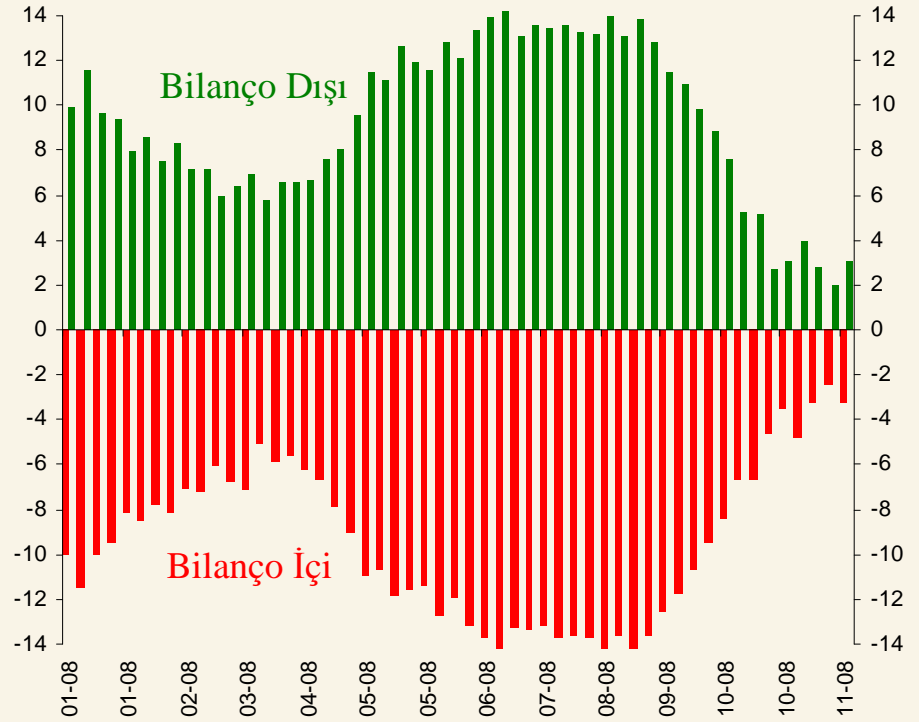
Türkiye’de bankacılık sektörü, risk oluşturacak bir yabancı para açık pozisyonu taşımamaktadır. Bankaların yabancı para cinsi net pozisyonları, özsermayelerine oranla düşük seviyededir.

Yabancı Para Net Genel Pozisyonu
(2000 1.Ç – 2008 4.Ç*, milyar ABD Doları)

* 28 Kasım 2008 itibarıyla
Kaynak: BDDK, TCMB

Yabancı Para Pozisyonu
(Ocak 2008 – Kasım 2008, milyar ABD Doları)

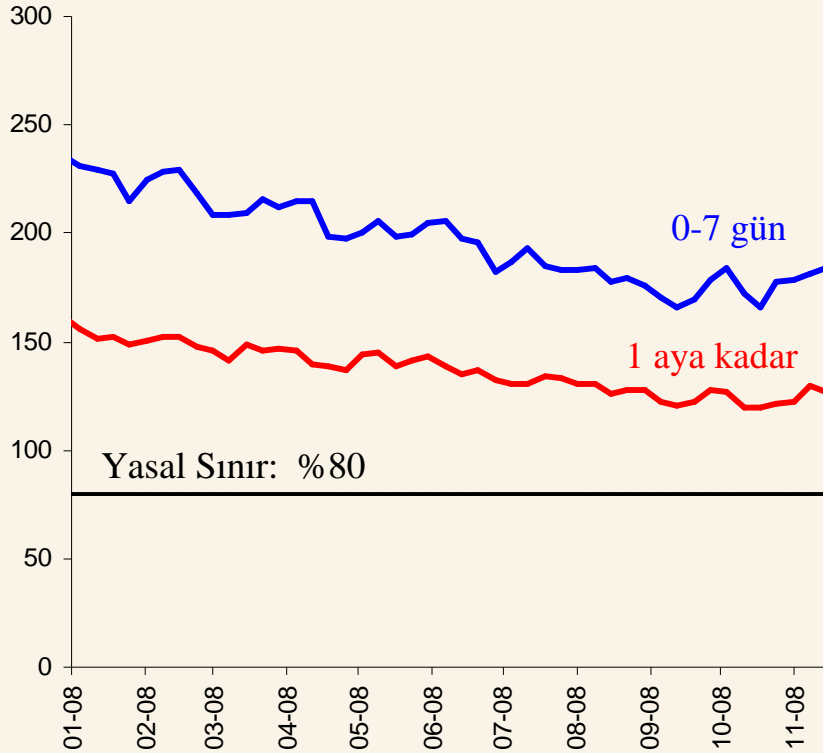
Kaynak: BDDK, TCMB

Bankacılık Sektörü

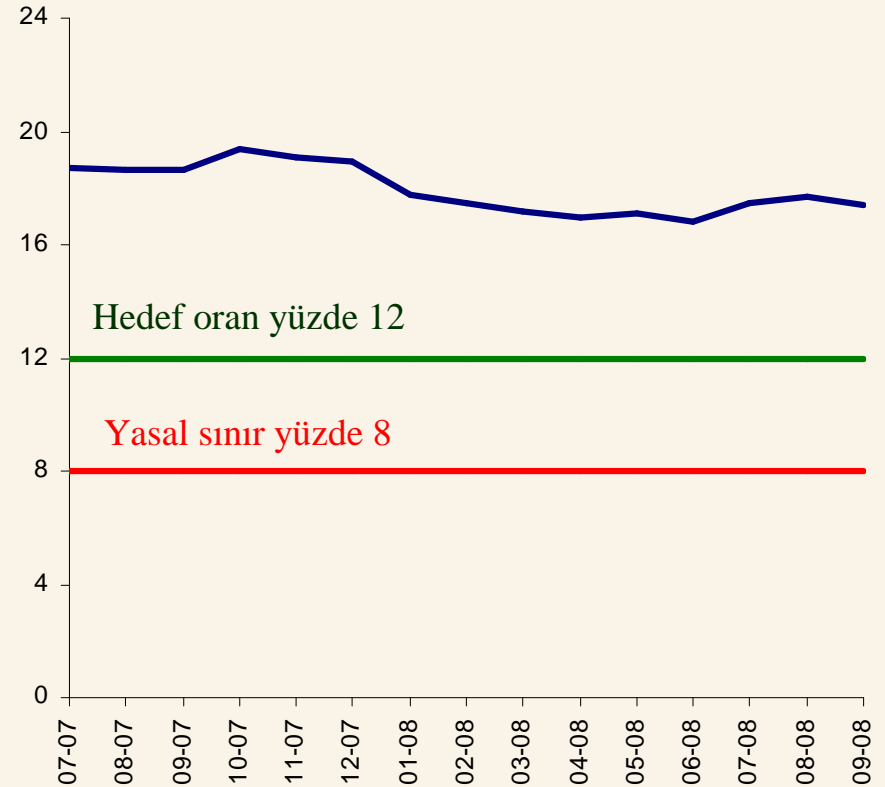
Bankaların kısa vadeli yabancı para likidite yeterlilik oranları ve sermaye yeterlilik düzeyleri, yasal sınırların oldukça üzerindedir

Kısa Vadeli Yabancı Para Likidite Yeterlilik Rasyoları
(1 Ocak 2008 – 21 Kasım 2008, yüzde)

Kaynak: BBDK, TCMB

Sermaye Yeterlilik Oranı
(Temmuz 2007 – Eylül 2008, yüzde)

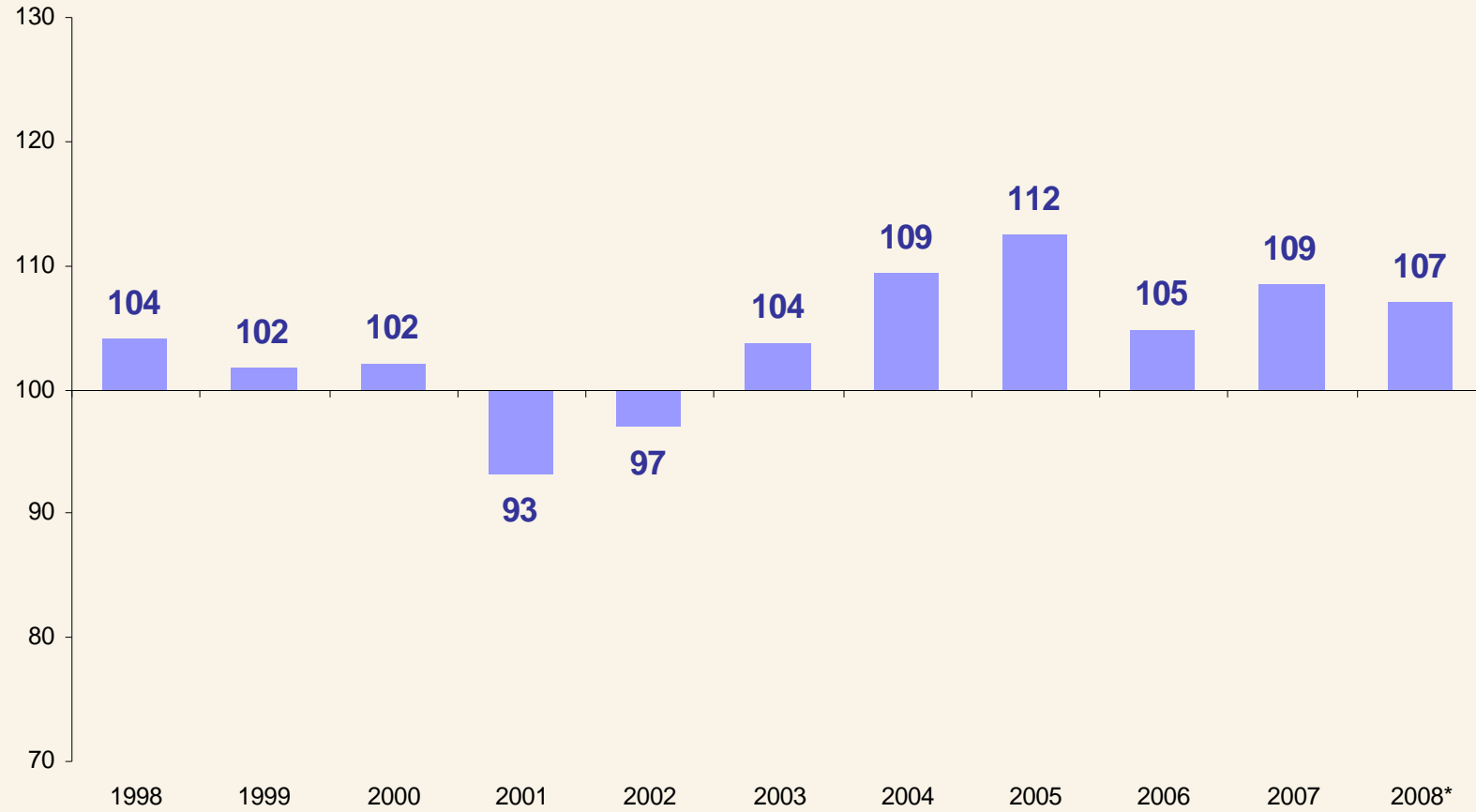
Kaynak: BBDK, TCMB

Bankacılık Sektörü

Bankacılık Sektörü Borç Döndürme Oranı

(1998-2008*, Kısa ve Uzun Vadeli Dış Borç Kullanımının Anapara Ödemelerine Oranı, yüzde)

* Ocak-Ekim 2008

Kaynak: TCMB

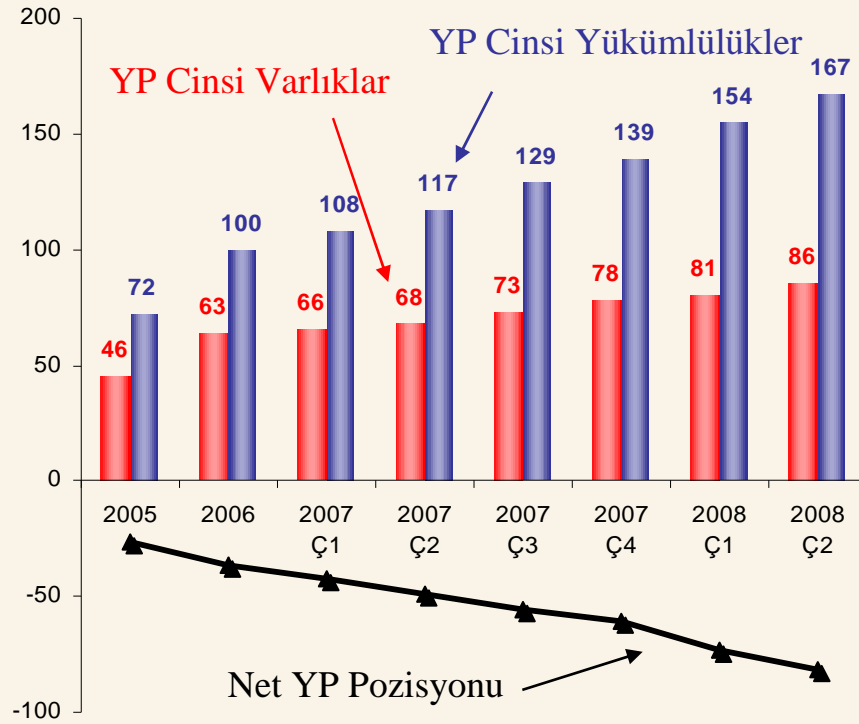

Reel Sektör

Banka dışı kesimin kısa vadeli yabancı para açık pozisyonu 2008 yılının 2. çeyreği itibarıyla 4,4 milyar ABD Dolarıdır. Reel sektör borcunun vade yapısı önemli oranda iyileşmiştir.

Firmaların Yabancı Para Varlık ve Yükümlülükleri

(2005 – 2008 2.Ç, milyar ABD Doları)

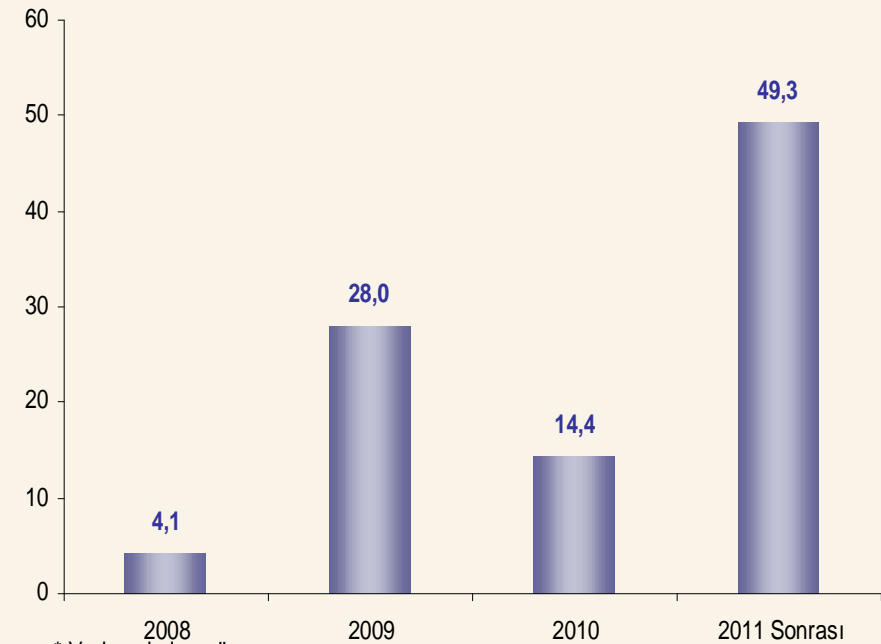

Kaynak: TCMB

Firmaların Uzun Vadeli Yabancı Para Dış

Borçlarının Vade Kompozisyonu*

(Eylül 2008, milyar ABD Doları)

* Vadeye kalan gün sayısı

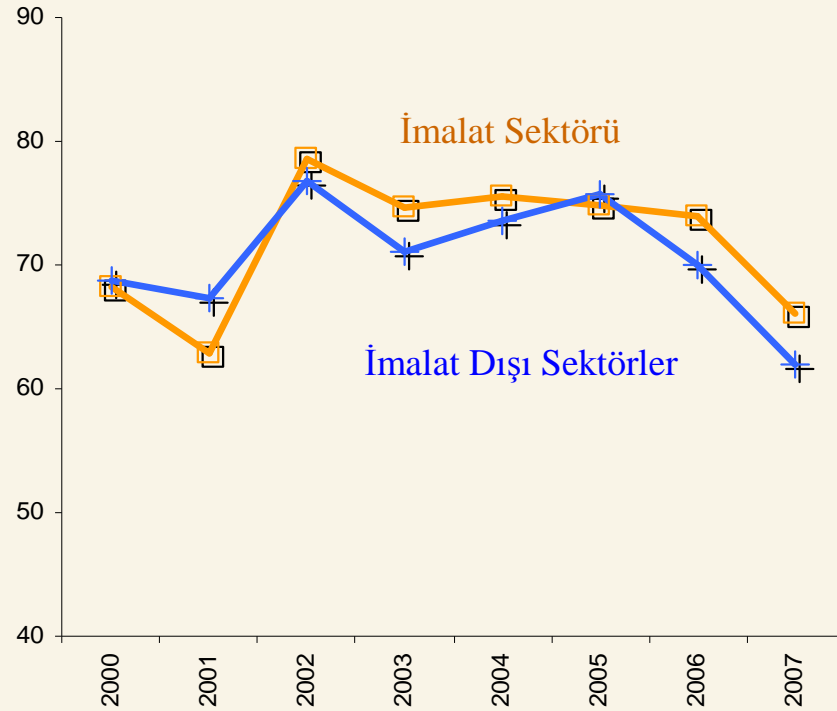
Kaynak: TCMB

Reel Sektör

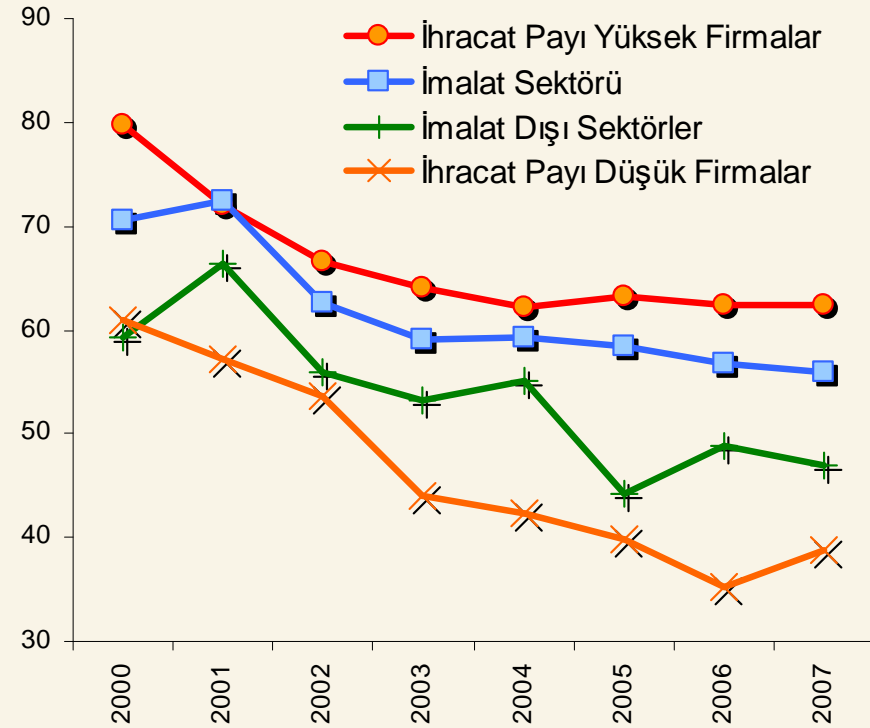
Reel sektörün borçlarının önemli bir kısmı, son yıllarda Türk Lirası'na dönme eğilimi sergilemiş ve vadesi uzamıştır.

Reel Sektörün Kısa Vadeli Borçlarının Toplam Borçlara Oranı*
(2000-2007, yüzde)

* Vadeye kalan süreye göre
Kaynak: TCMB

Reel Sektörün Borç Dolarizasyonu
(2000-2007, yüzde)

Kaynak: TCMB

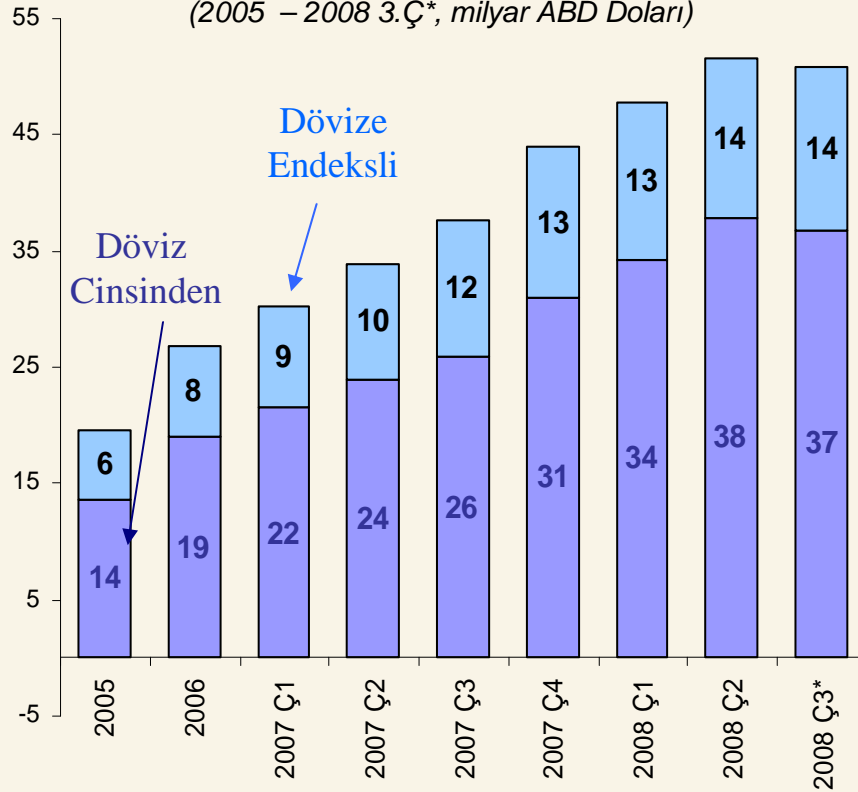

Reel Sektör

Reel sektörün yurt dışı borçlarının önemli bir kısmı, bankalarımızın yurt dışındaki şubeleri aracılığı ile reel sektöre kullandırdıkları kredilerden oluşmaktadır.

Yurt İçi Bankaların Döviz Endeksli Firma Kredileri ile Yurt Dışı Şubeler Üzerinden Firmalara Kullandırdıkları Krediler

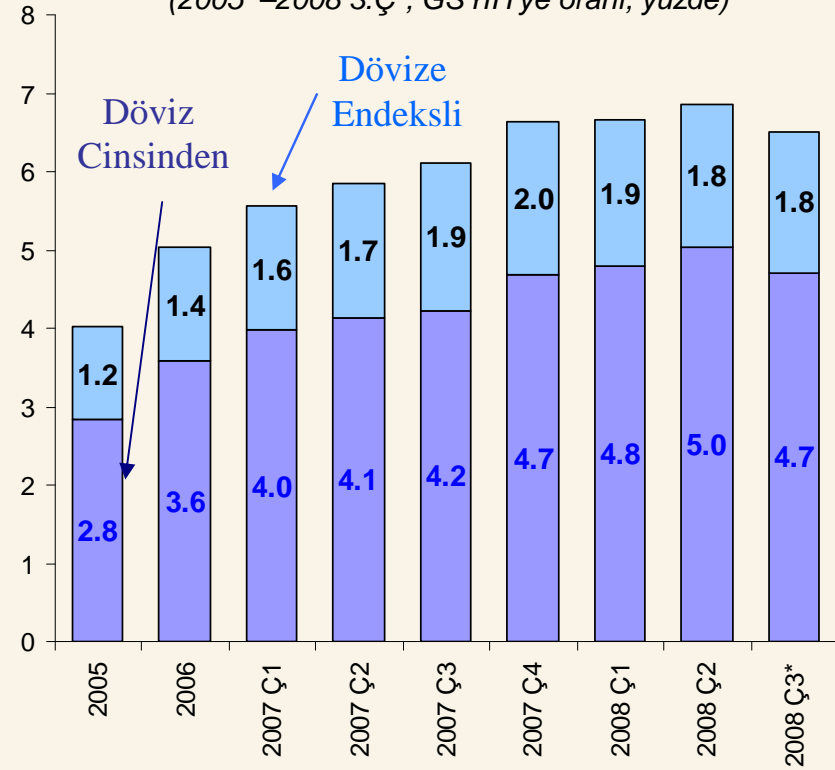
(2005 – 2008 3.Ç*, milyar ABD Doları)

*Ağustos 2008 itibarıyla
Kaynak: TCMB

Yurt İçi Bankaların Döviz Endeksli Firma Kredileri ile Yurt Dışı Şubeler Üzerinden Firmalara Kullandırdıkları Krediler

(2005 – 2008 3.Ç*, GSYİH'ye oranı, yüzde)

*Ağustos 2008 itibarıyla.
Kaynak: TCMB

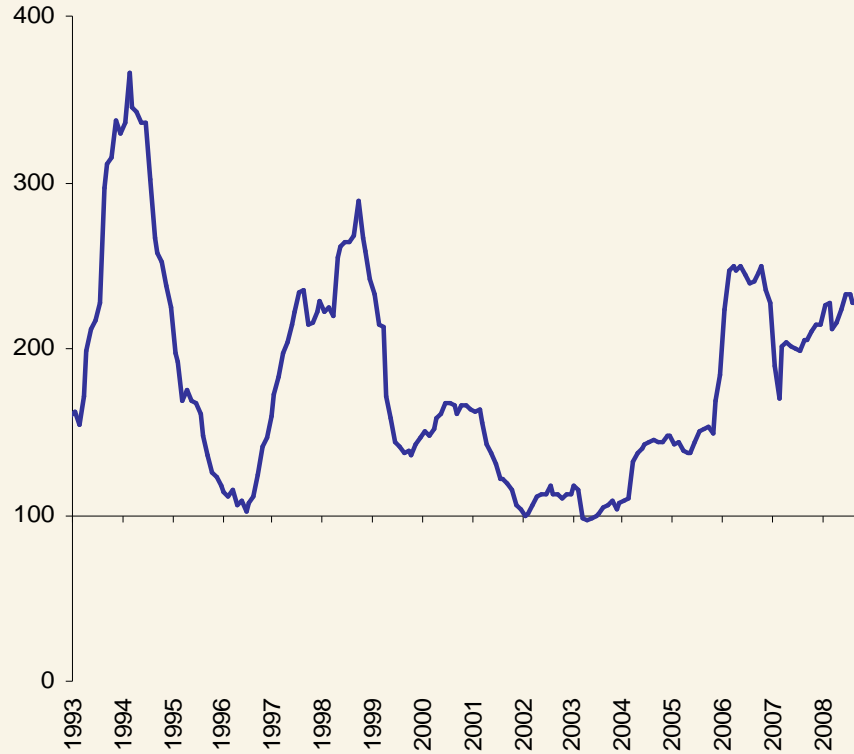

Reel Sektör

Reel sektörün uzun vadeli borç döndürme oranları tarihsel olarak %100'ün üzerinde seyretmiştir.

Reel Kesim Uzun Vadeli Borç Döndürme Oranı

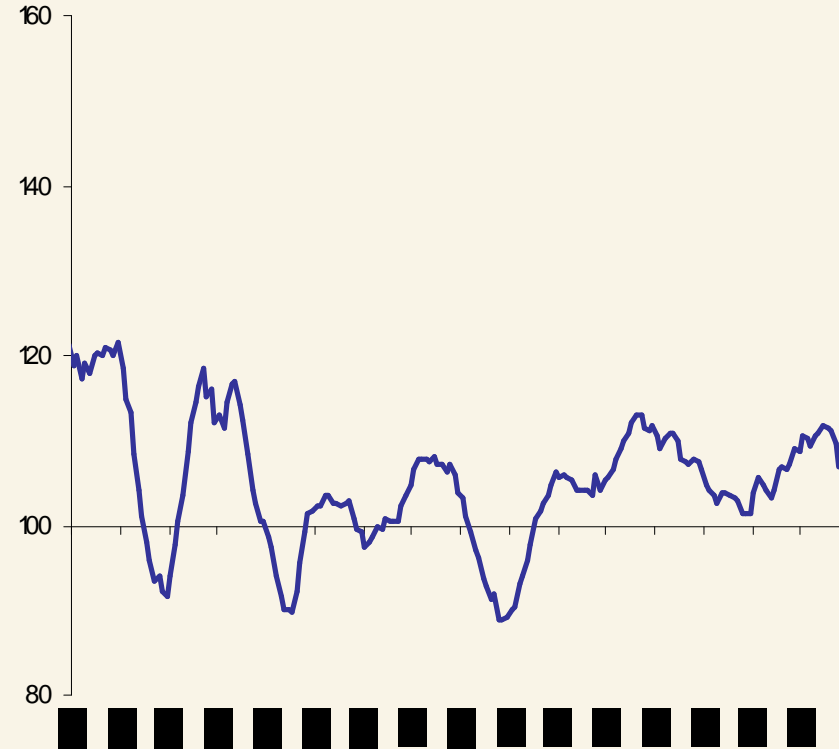
(Ocak 1993 – Ekim 2008, Toplam Dış Borçlanmanın Toplam Anapara Ödemelerine Oranı, 12 aylık hareketli ortalama, yüzde)

Kaynak: TCMB

Kısa Vadeli Ticari Kredi Döndürme Oranı

(Ocak 1993 – Ekim 2008, Toplam Dış Borçlanmanın Toplam Anapara Ödemelerine Oranı, 12 aylık hareketli ortalama, yüzde)

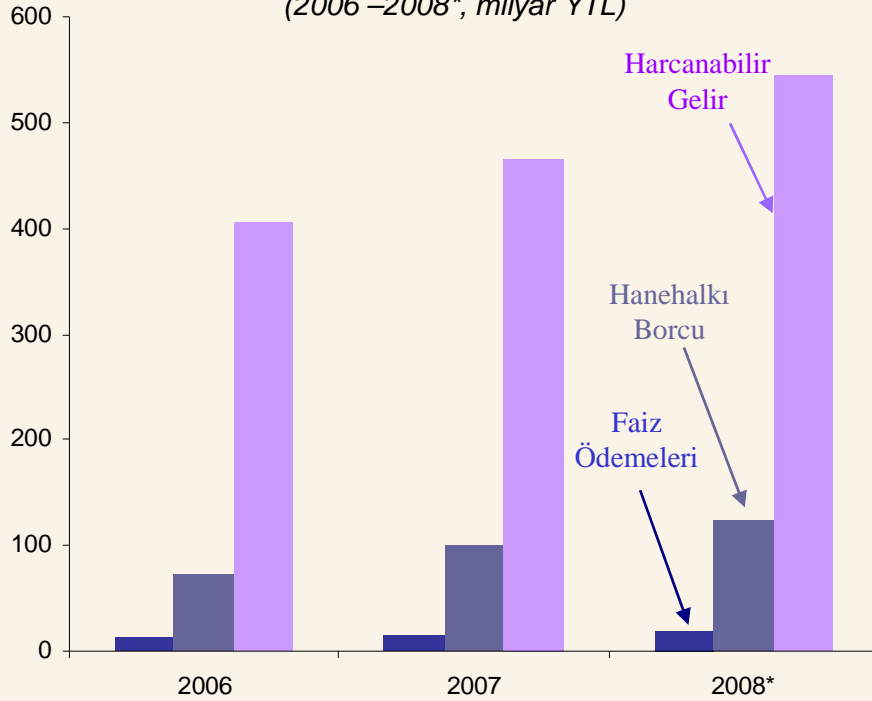
Kaynak: TCMB

Hanehalkı

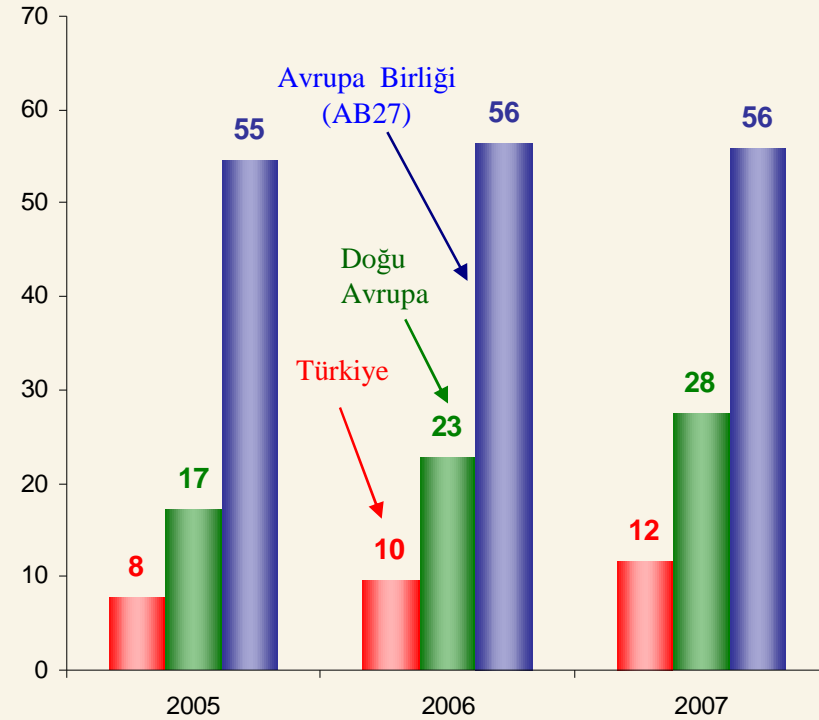
Hanehalkı borçluluk oranı, Avrupa Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında, düşük bir düzeydedir.

Hanehalkı Borcu, Faiz Ödemeleri ve Harcanabilir Geliri
(2006 –2008*, milyar YTL)

* 2008 yılı Eylül ayı itibarıyla
Kaynak: TCMB

Hanehalkı Yükümlülüklerinin GSYİH'ye Oranı
(2005-2007, yüzde)

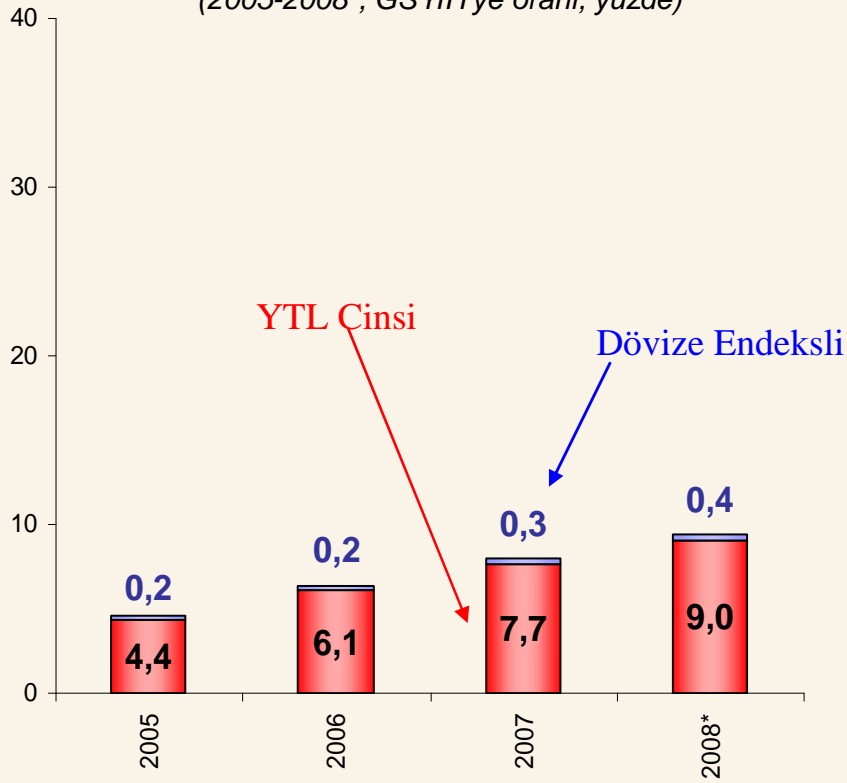
Kaynak: Avrupa Merkez Bankası, TCMB

Hanehalkı

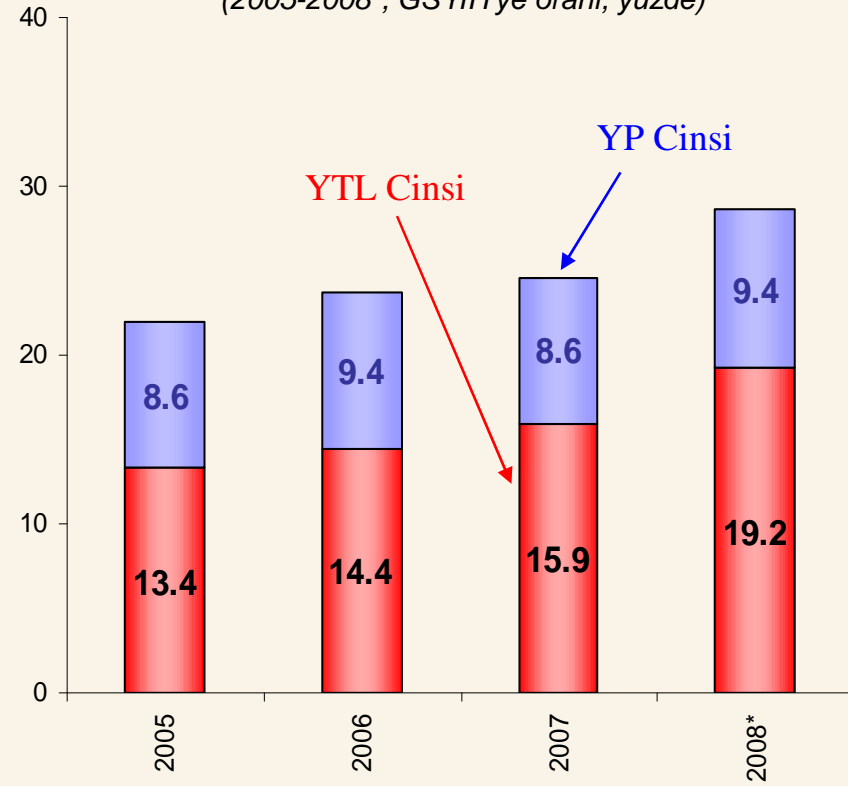
Hanehalkının borçluluk oranı ve dövize endekli tüketici kredilerinin toplam tüketici kredileri içindeki payı düşük bir seviyededir.

Tüketici Kredilerinin Kompozisyonu
(2005-2008*, GSYİH'ye oranı, yüzde)

*28 Kasım 2008 itibarıyla
Kaynak: TCMB

Tasarruf Mevduatlarının Kompozisyonu
(2005-2008*, GSYİH'ye oranı, yüzde)

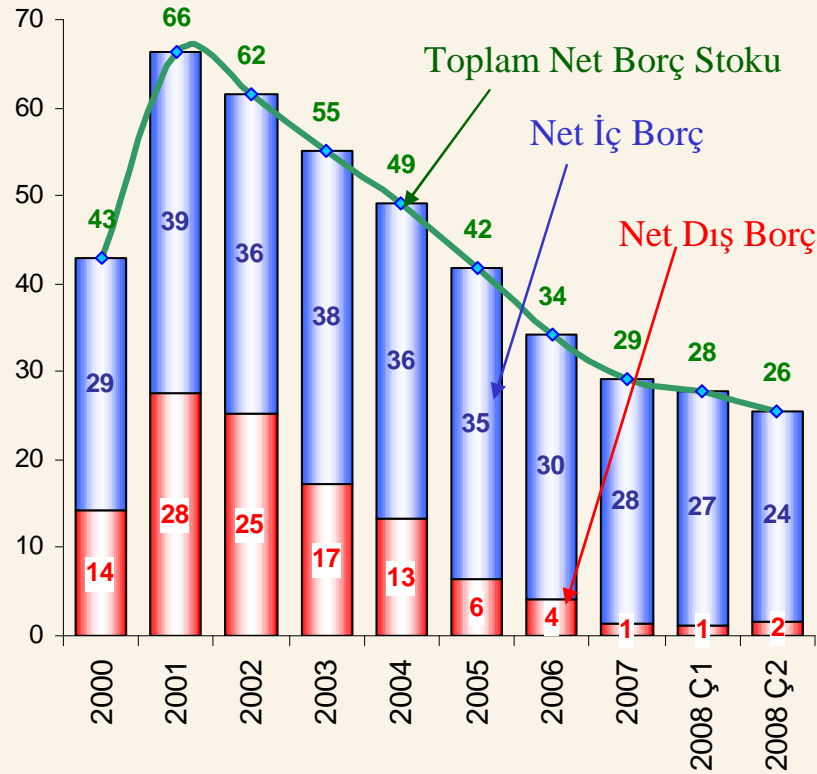
* 14 Kasım 2008 itibarıyla
Kaynak: TCMB

Kamu Sektörü

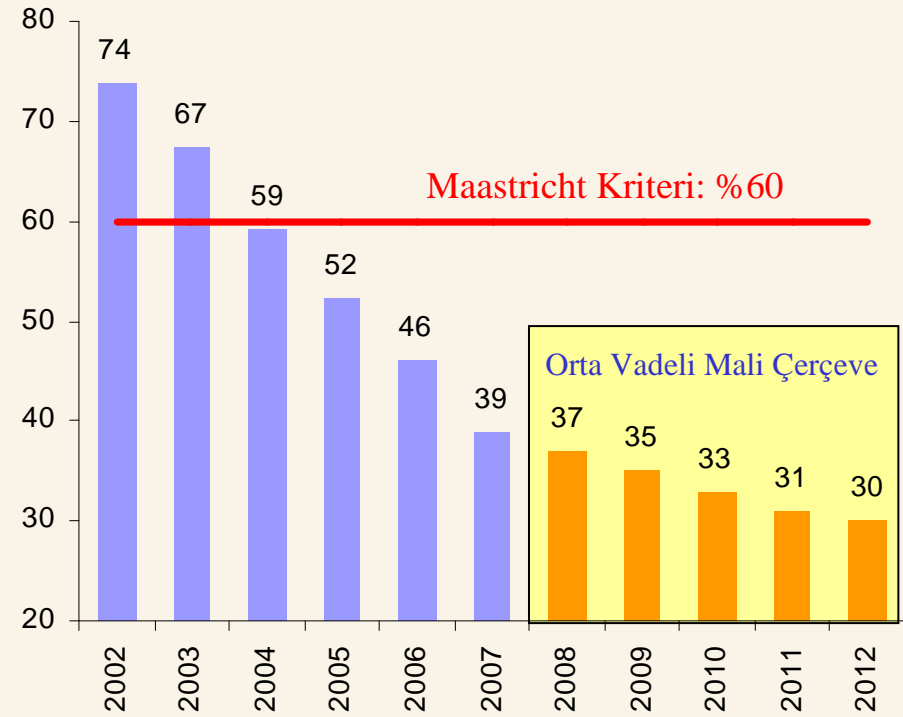
2001 yılından bu yana uygulanan disiplinli maliye politikasının desteği ile kamu kesimi dış şoklara karşı daha sağlam bir yapıya kavuşmuştur.

Kamu Sektörü Net Borç Stoku / GSYİH
(2000 – 2008 2.Ç, GSYİH'ye oranı, yüzde)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Kamu Sektörü Brüt Borç Stoku / GSYİH
(AB Tanımlı, 2002 – 2012, GSYİH'ye oranı, yüzde)

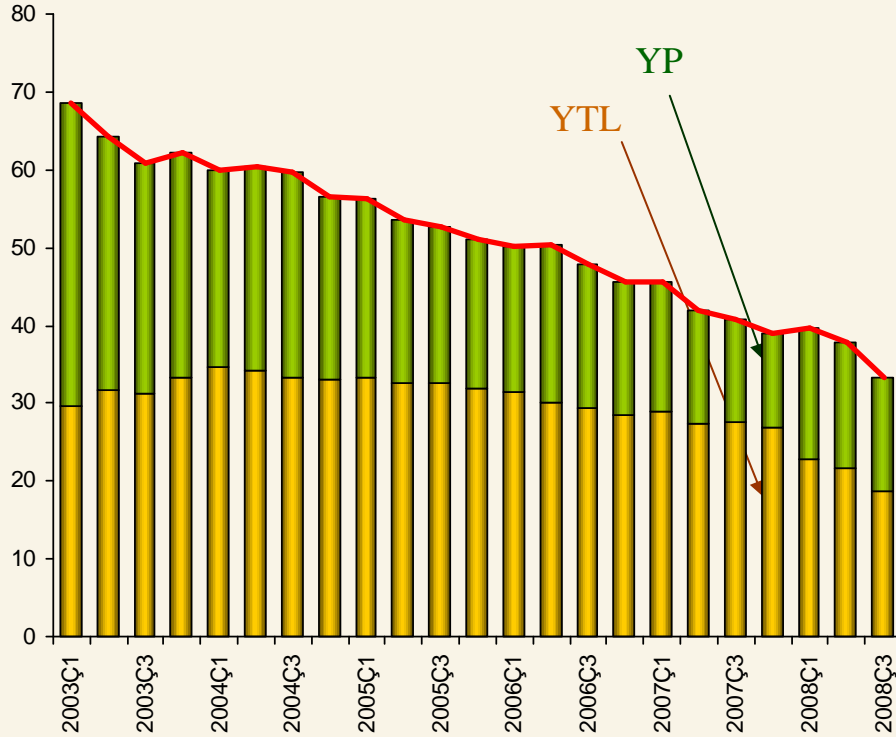
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Kamu Sektörü

Kamu Sektörünün yerli para cinsinden ve sabit faizle borçlanması, bütçenin maruz kalabileceği riskleri azaltmaktadır.

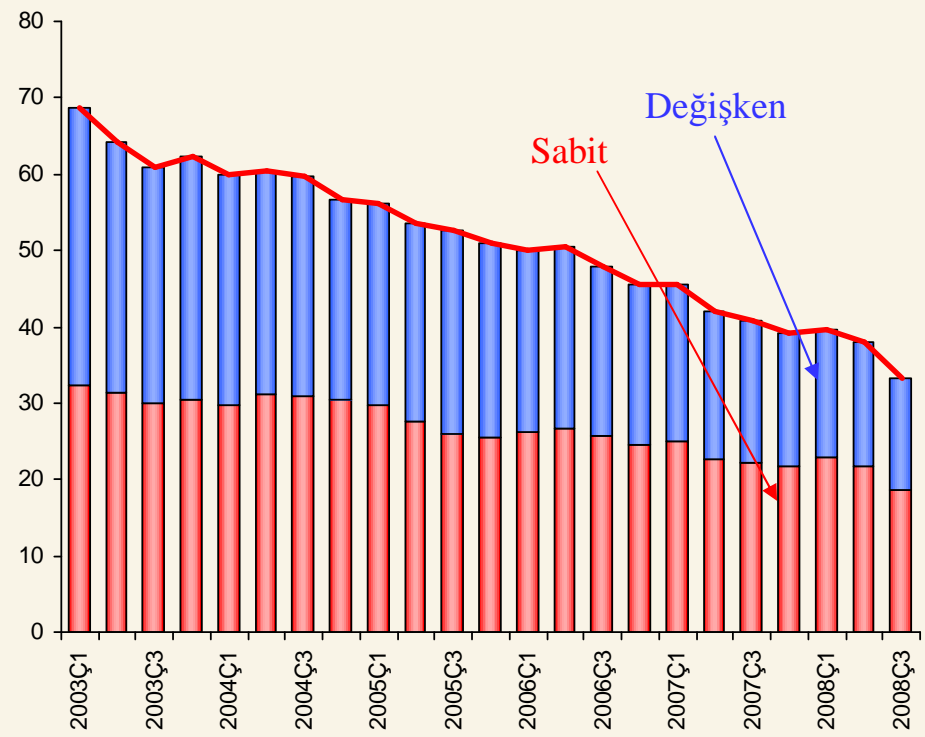
Merkezi Yönetim Borcunun Kompozisyonu
(2003 1.Ç-2008 3.Ç*, GSYİH'ye oranı, yüzde)

* Tahmin

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB

Merkezi Yönetim Borcunun Kompozisyonu
(2003 1.Ç-2008 3.Ç*, GSYİH'ye oranı, yüzde)

* Tahmin

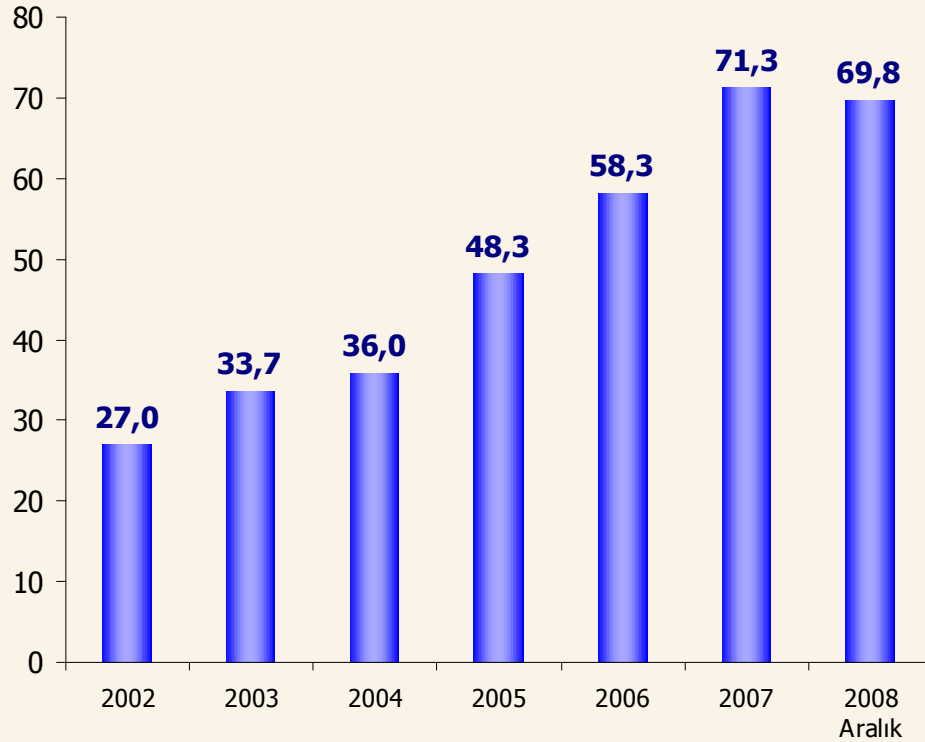
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB

Merkez Bankası Döviz Rezervleri

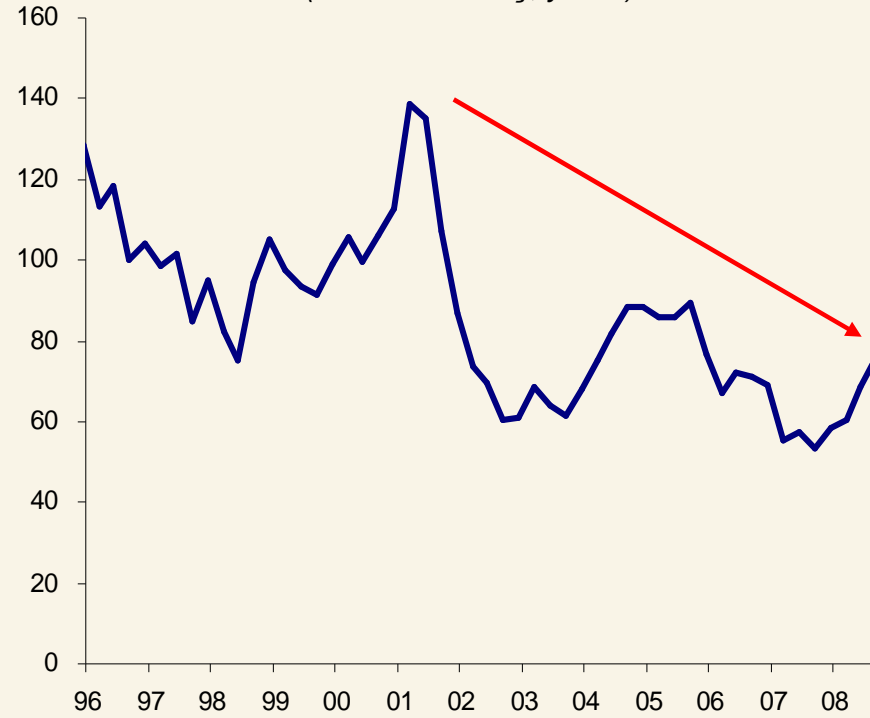
Güçlü döviz rezerv pozisyonu, ortaya çıkabilecek şokların olumsuz etkilerinin giderilmesine ve ülkeye duyulan güvenin artmasına katkı sağlamaktadır.

Merkez Bankası Döviz Rezervleri
(2002 – Aralık 2008, milyar dolar)

Kaynak: TCMB

Kısa Vadeli Dış Borçların Merkez Bankası Rezervlerine Oranı
(1996 – 2008 3.Ç, yüzde)

Kaynak: TCMB

III. Para Politikası Duruşu

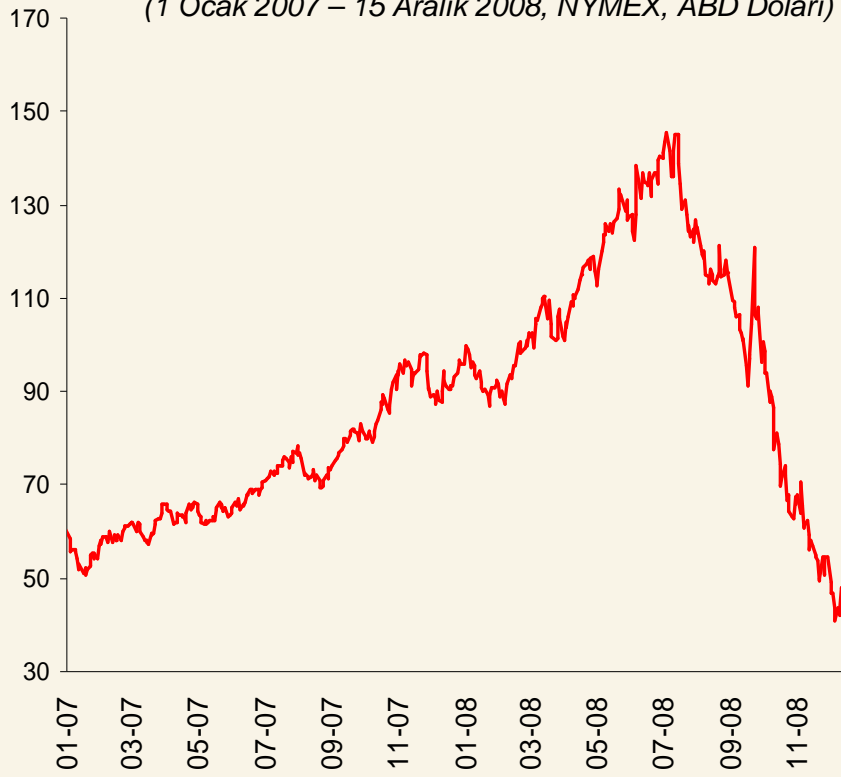

Dünyada Emtia Fiyatları

2008 yılı ortalarına kadar emtia fiyatlarında görülen yüksek oranlı artışlar, son dönemde yerini hızlı bir gerilemeye bırakmıştır.

Ham Petrol Fiyatları

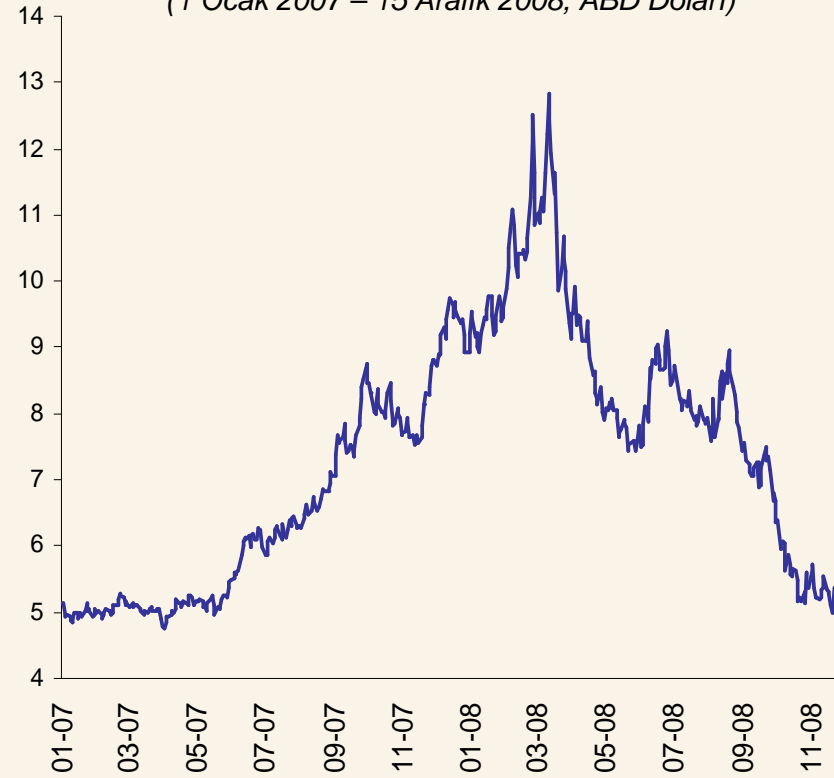
(1 Ocak 2007 – 15 Aralık 2008, NYMEX, ABD Doları)

Kaynak: Bloomberg

Buğday Fiyatları

(1 Ocak 2007 – 15 Aralık 2008, ABD Doları)

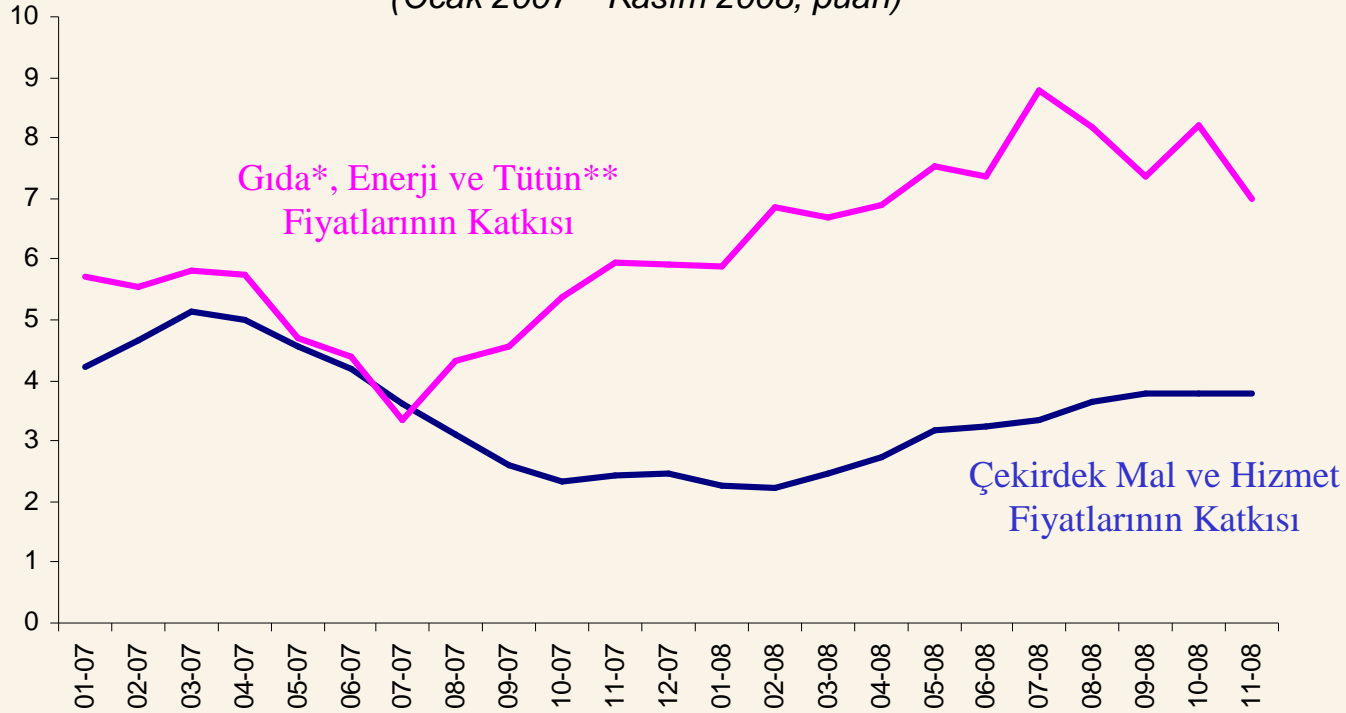
Kaynak: Bloomberg

Türkiye'de Enflasyon Gelişmeleri

Gıda, enerji, tütün ürünleri ve altın fiyatlarının yıllık enflasyona yaptıkları katkı Temmuz ayında en yüksek seviyesine ulaştıktan sonra kademeli olarak gerilemiştir.

Yıllık Tüketici Enflasyonuna Katkı
(Ocak 2007 – Kasım 2008, puan)

* Gıda: Gıda ve alkolsüz içecekler grubu

** Tütün: Tütün ürünleri ve alkollü içecekler

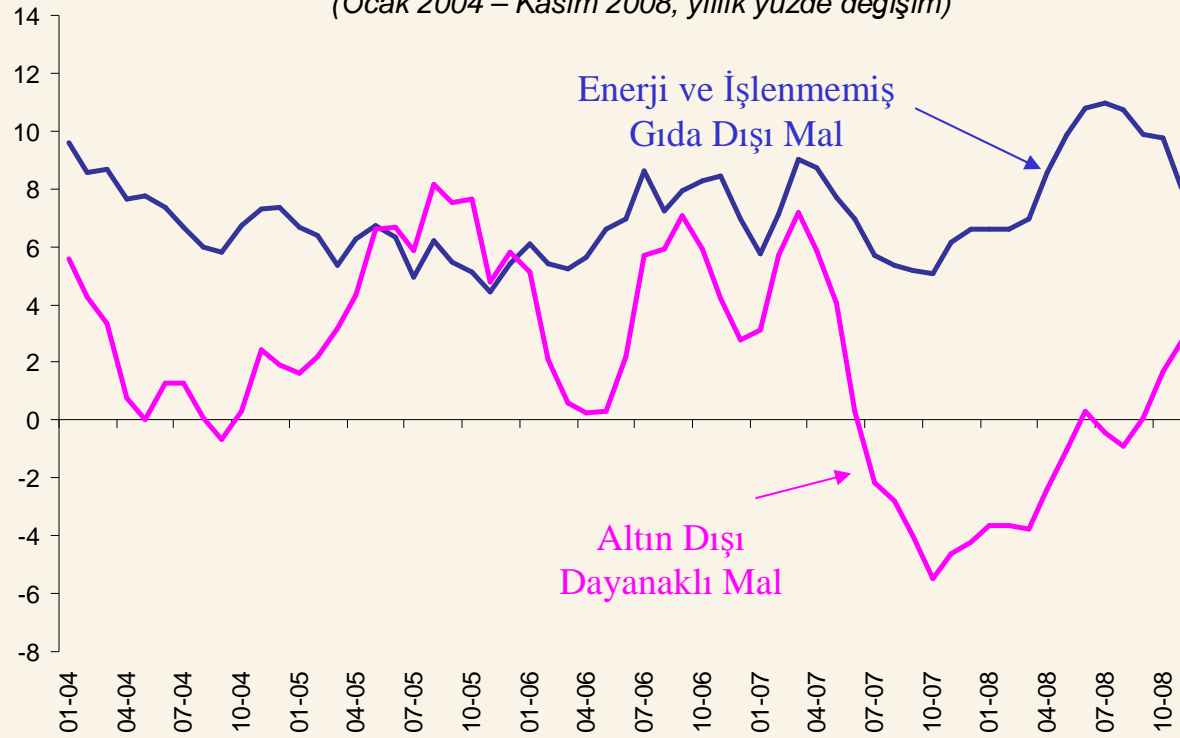
Kaynak: TÜİK, TCMB

Türkiye’de Enflasyon Gelişmeleri

İçinde bulunduğumuz dönemde iç ve dış talepteki belirgin yavaşlama nedeniyle döviz kurundaki gelişmelerin enflasyon üzerindeki etkisinin, geçmiş dönem ortalamalarına kıyasla daha sınırlı olacağı öngörülmektedir.

**Enerji ve İşlenmemiş Gıda Dışı Mal Enflasyonu
ve Altın Dışı Dayanıklı Mal Enflasyonu**
(Ocak 2004 – Kasım 2008, yıllık yüzde değişim)

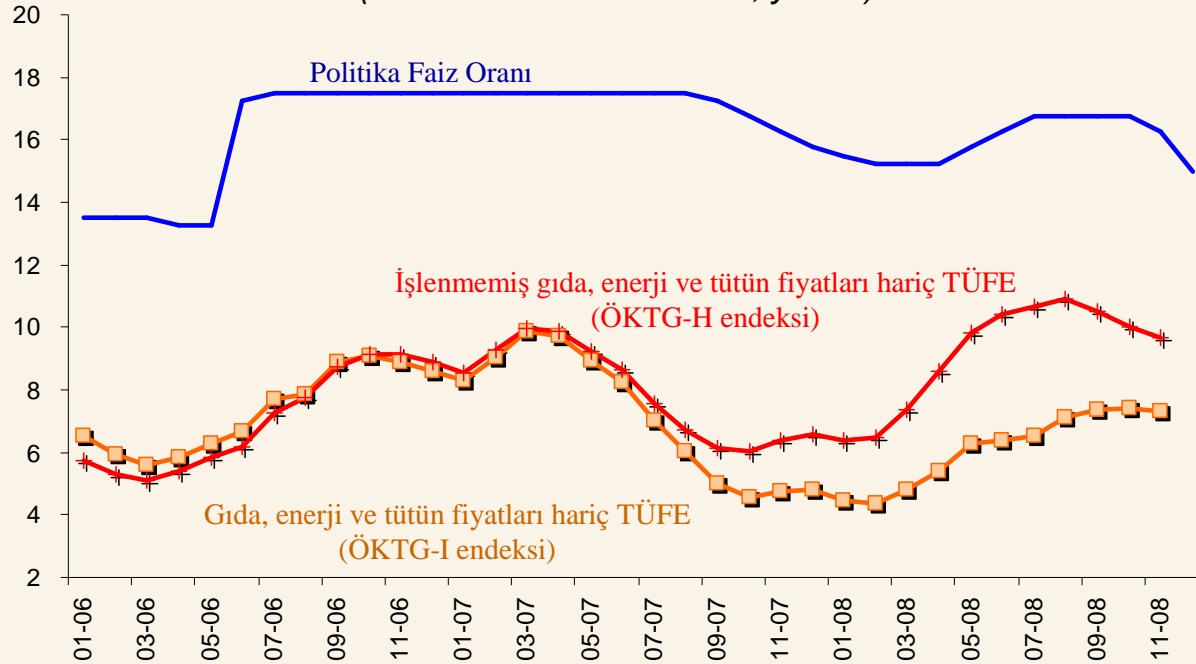

Para Politikası Duruşu

Para Politikası Kurulu, enflasyondaki düşüşün önceki tahminlere göre daha hızlı olacağını öngörerek, son iki toplantıda borçlanma faizlerini toplam 175 baz puan indirmiştir.

Politika Faiz Oranları (basit faiz oranı) ve Çekirdek Enflasyon Göstergeleri
(Ocak 2006 – Aralık 2008, yüzde)

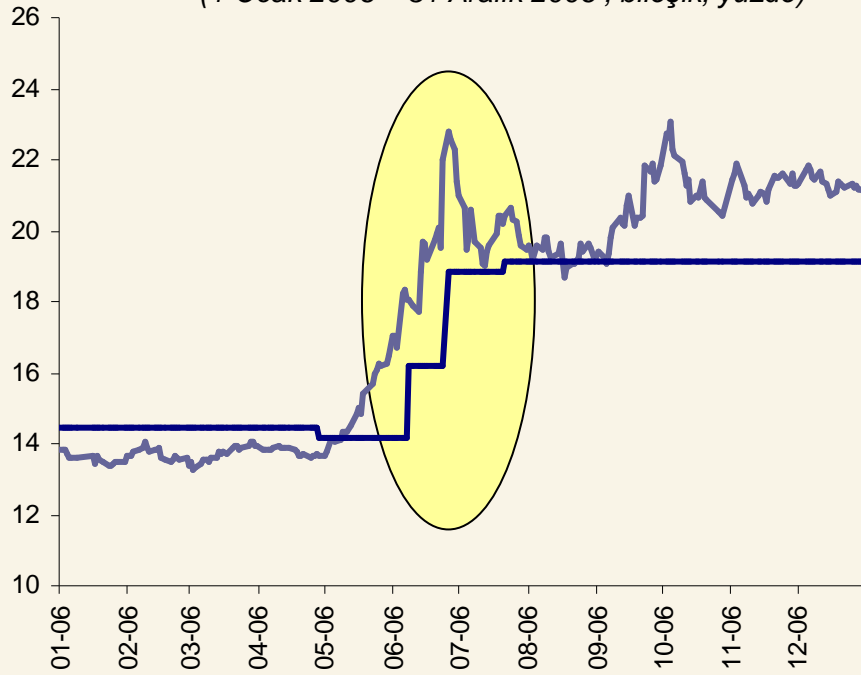
Kaynak: TÜİK, TCMB

Para Politikası Kararları

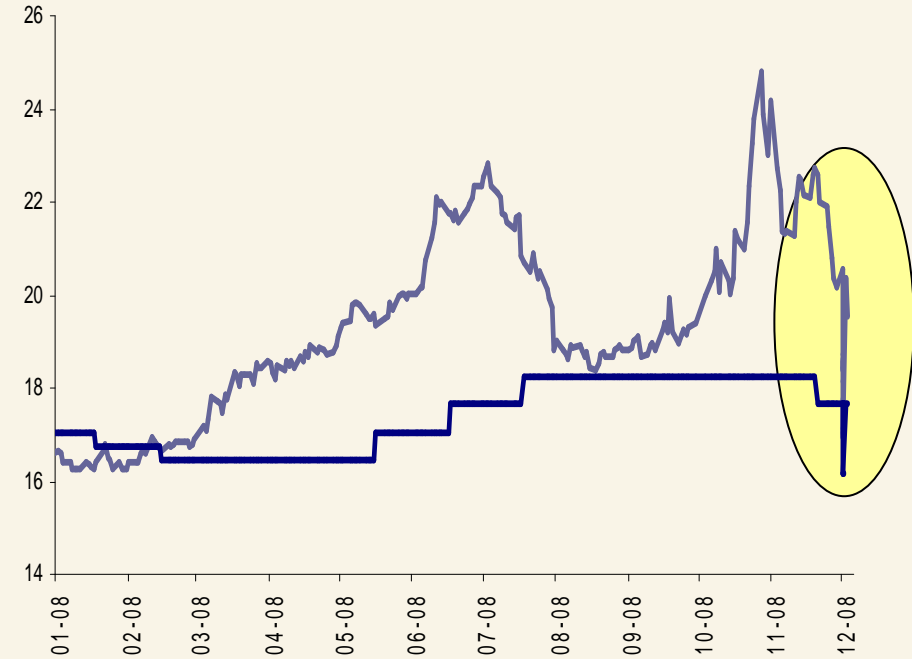
2006 Mayıs-Haziran döneminde yaşanan sermaye çıkışına karşı beklenmeyen ve güçlü bir parasal sıkılaştırma tepkisi verilirken 2008 yılının son çeyreğinde yaşanan sermaye çıkışları sonrasında tam tersine genişletici bir para politikası stratejisi uygulanmıştır.

TCMB Kısa Vadeli Faiz Oranları ve Gösterge DİBS Faiz Oranı
(1 Ocak 2006 – 31 Aralık 2006 , bileşik, yüzde)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB

TCMB Kısa Vadeli Faiz Oranları ve Gösterge DİBS Faiz Oranı
(1 Ocak 2008 – 23 Aralık 2008 , bileşik, yüzde)

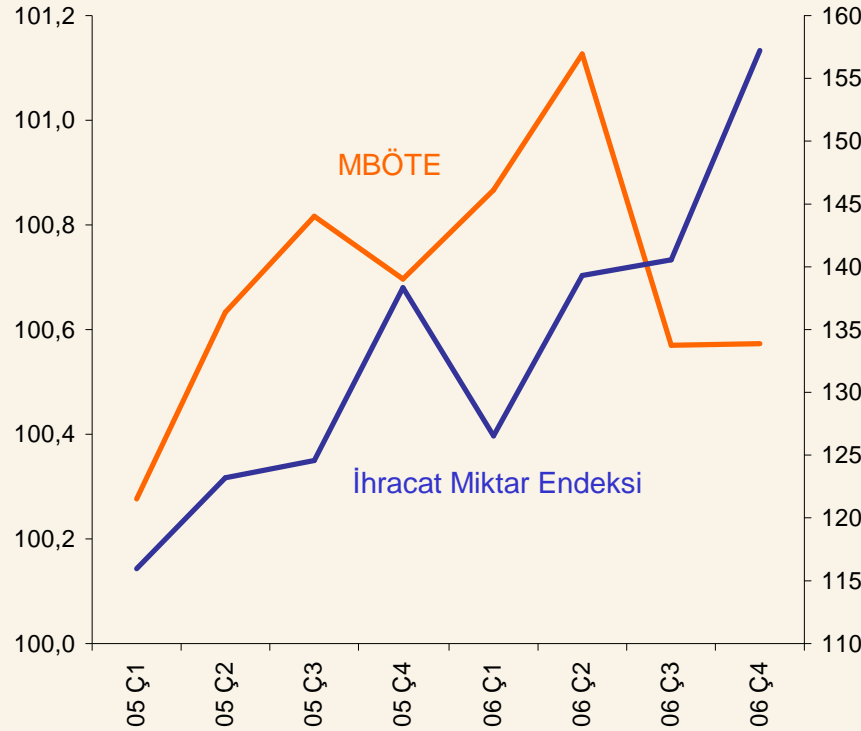
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB

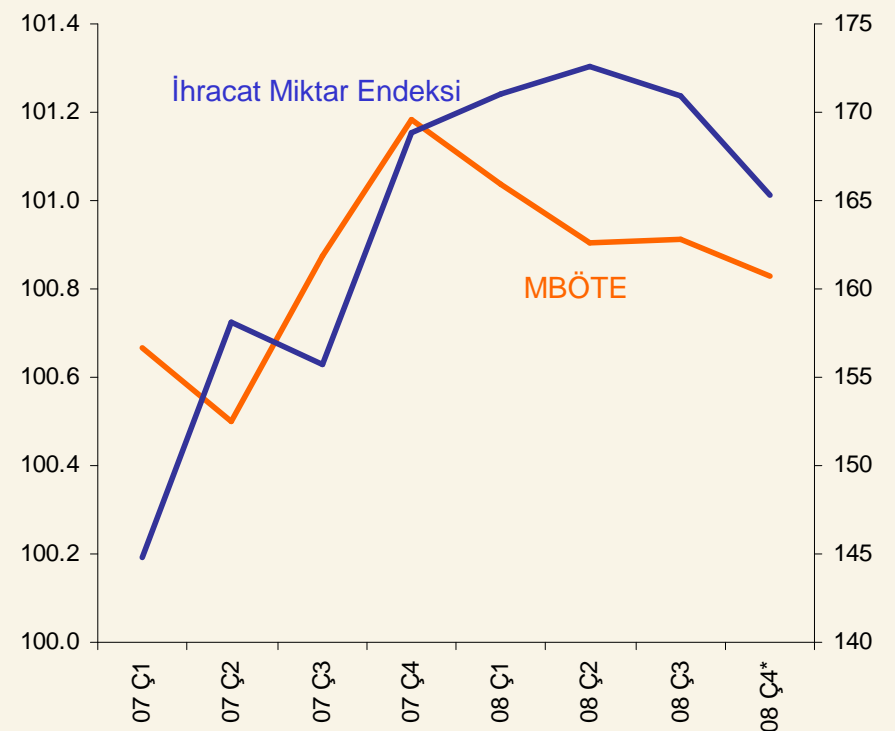
Para Politikası Kararları

Bu iki tepkinin zıt yönde olmasının temel nedeni söz konusu iki dönem arasında iktisadi konjonktür ve şokların kaynağı açısından önemli farklılıklar olmasıdır.

MB Özel Tüketim Endeksi ve İhracat Miktar Endeksi
(2005 1.Ç – 2006 4.Ç)

MB Özel Tüketim Endeksi ve İhracat Miktar Endeksi
(2007 1.Ç – 2008 4.Ç)

MBÖTE'yi oluşturan seriler: Mevsimsellikten arındırılmış tüketim malları ithalatı, mevsimsellikten arındırılmış reel dahilde alınan mal ve hizmet vergileri, mevsimsellikten arındırılmış toplam beyaz eşya iç piyasa satışları, mevsimsellikten arındırılmış iç piyasa otomobil satışları

* 2008 Ekim ayı itibarıyla son 3 aylık ortalama

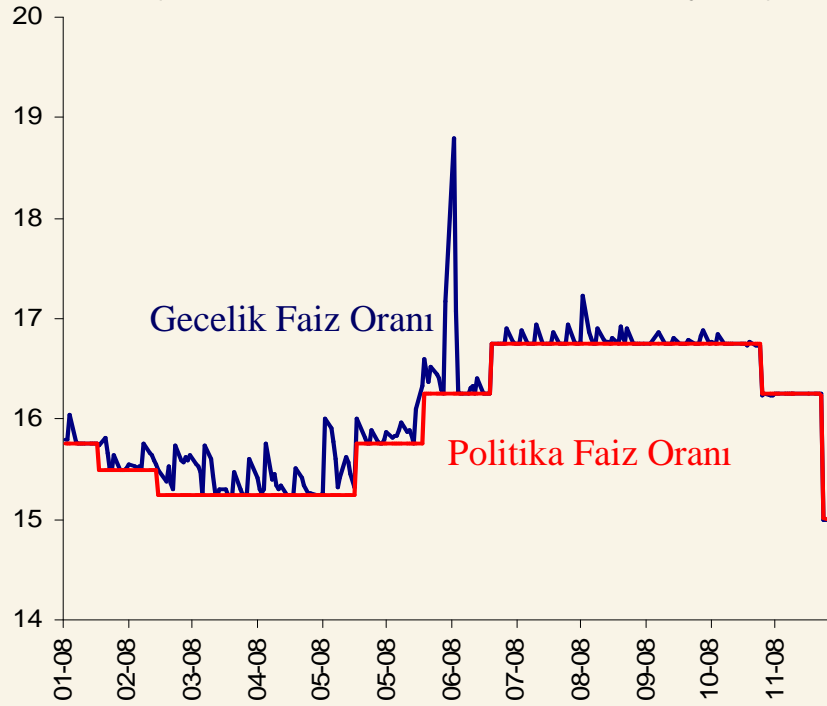
Kaynak: TÜİK , TCMB

Yeni Türk Lirası Likiditesi

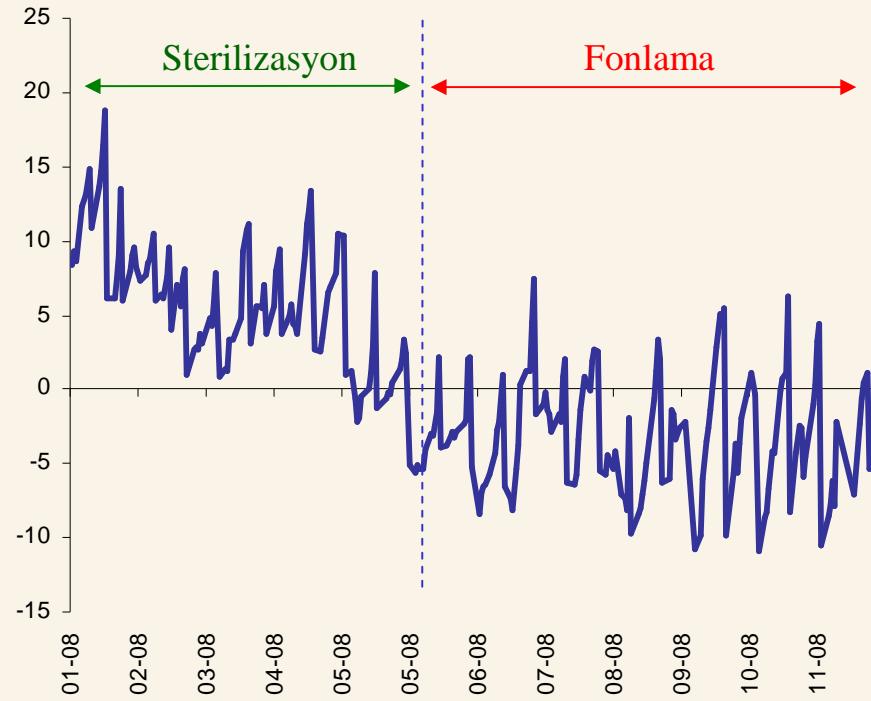
Merkez Bankasının likidite yönetimi genel çerçevesi oldukça esnektir ve bankacılık sisteminin likidite ihtiyacını etkin bir şekilde karşılayabilecek yapıdadır.

Politika Faiz Oranı ve Repo-Ters Repo Piyasasında Oluşan Gecelik Faiz Oranı
(1 Ocak 2008 – 23 Aralık 2008 arasında, yüzde)

Kaynak: İMKB, TCMB

Merkezi Bankasınca Sağlanan YTL Likiditesi
(1 Ocak 2008 – 23 Aralık 2008, milyar YTL)

Kaynak: TCMB

Yeni Türk Lirası Likiditesi

Merkez Bankası, fiyat istikrarını sağlama temel amacı ile çelişmemek kaydıyla, önümüzdeki dönemde piyasada YTL likidite sıkışıklığı arttığı taktirde;

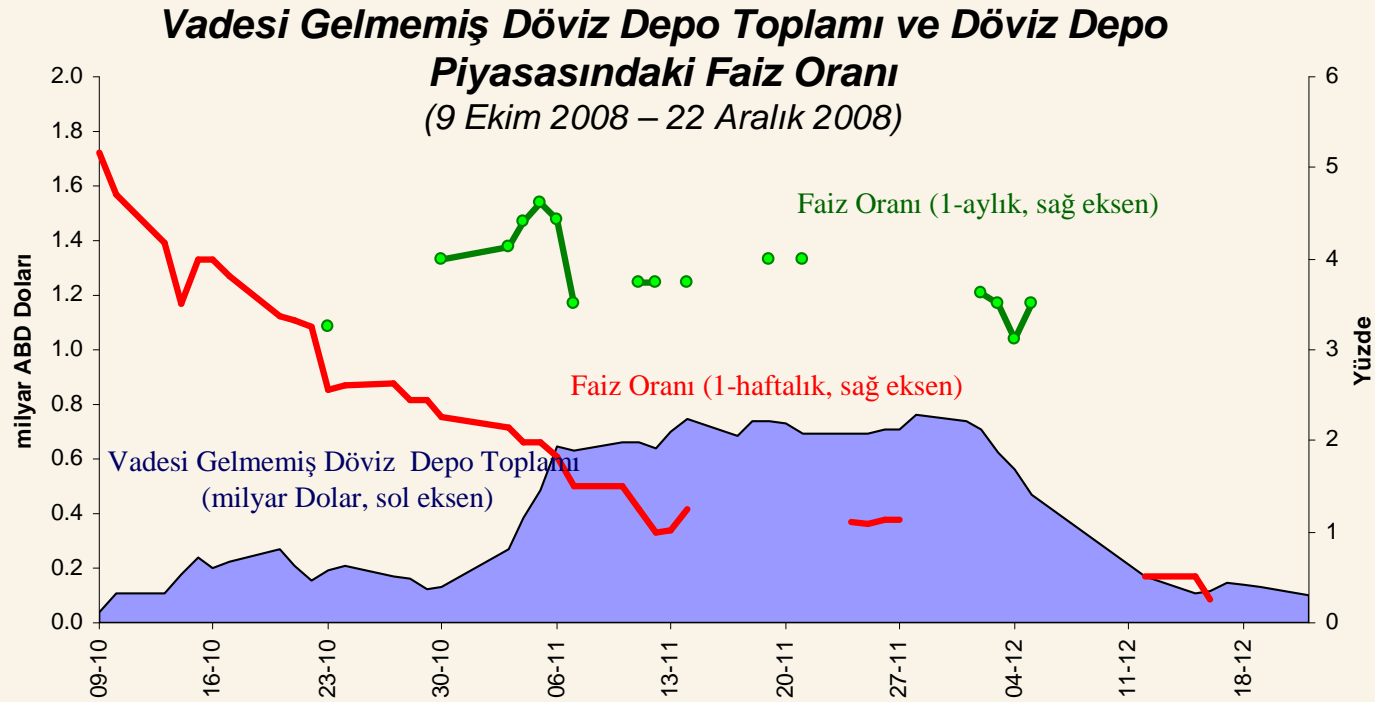
1. Teknik faiz indirimini erkene alınarak operasyonel yapıyı değiştirebilecektir.
2. Likidite sıkışıklığının gelişimine bağlı olarak,
 - a. Repo işlemleri ile fonlama vadesinin uzatılmasını,
 - b. İkinci el piyasadan doğrudan DİBS alımlarını gündemine alabilecektir.
3. Likidite sıkışıklığının kalıcı olarak artması ve diğer önlemlerin yeterli olmaması halinde YTL zorunlu karşılıkların sınırlı ölçüde indirilmesini gündeme alabilecektir.

Döviz Likidite Önlemleri

Merkez Bankası küresel ekonomideki belirsizliklerin yüksek seviyelerde olduğu bir dönemde döviz rezervlerini öncelikli olarak bankacılık sistemimizin döviz likiditesini desteklemek amacıyla kullanma stratejisini benimsemiştir.

Bu dönemin en az sorunla atlatılabilmesi için alınabilecek önlemleri aşamalı bir şekilde uygulamaya koymaktadır.

Kaynak: TCMB

Alınan Önlemler

Alınan Önlemler:

1. *Döviz Depo Piyasasının tekrar açılması (9 Ekim 2008),*
2. *Döviz alım ihalelerine ara verilmesi (15 Ekim 2008),*
3. *Bankaların Döviz Depo işlem limitlerinin artırılması (23 Ekim 2008),
(5,4 milyar ABD Doları → 10,8 milyar ABD Doları)*
4. *Dalgalı kur rejimi ile uyumlu olarak, döviz piyasası likiditesini desteklemek amacıyla günlük döviz satım ihalelerine başlanması (24 Ekim 2008), (30 Ekim 2008 tarihinde döviz satım ihalelerine ara verildi),*
5. *Bankaların, Döviz Depo Piyasası'nda ABD Doları ve Euro cinsinden Merkez Bankası'ndan alabilecekleri döviz depolarının vadesinin 1 haftadan 1 aya yükseltilmesi, borç verme faiz oranlarının yüzde 10'dan ABD Doları için yüzde 7'ye ve Euro için yüzde 9'a düşürülmesi (20 Kasım 2008),*
6. *Yabancı para zorunlu karşılık oranının yüzde 11'den yüzde 9'a indirilmesi, Yeni Türk Lirası mevduatı ve kredileri teşvik etmek amacıyla yabancı para zorunlu karşılıklara faiz ödenmesi uygulamasına son verilmesi, Türk parası zorunlu karşılıkların faiz oranı ise artırılması, ihracat reeskont kredisi limitinin 500 milyon ABD dolarından 1 milyar ABD dolarına yükseltilmesi (5 Aralık 2008).*

Döviz Likidite Önlemleri

Merkez Bankası, her zaman olduğu gibi bundan sonra da döviz piyasasının sağlıklı çalışması ve döviz likiditesinin desteklenmesi amacıyla gerektiği takdirde ilave önlemleri imkanları ölçüsünde ve basiretli bir şekilde almaya devam edecektir.

Alınabilecek Önlemler:

- 1. Dalgalı döviz kuru rejimi ile çelişmeyecek şekilde döviz kurlarının piyasada belirlenmesi ilkesi çerçevesinde ancak döviz piyasasında derinliğin kaybolmasına bağlı olarak sağlıklı fiyat oluşumları gözlemlendiğinde döviz satım ihalelerine başlanabilecektir,*
- 2. Bankaların Döviz ve Efektif Piyasalarında işlem yapma limitleri artırılabilir,*
- 3. Yabancı para zorunlu karşılık oranları sınırlı bir miktar daha indirilebilecektir.*

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

İstanbul Sanayi Odası Sunumu

**Durmuş YILMAZ
Başkan**

24 Aralık 2008